

STORTINGET

Stortingstidende

Referat fra møter i Stortinget

Nr. 48 • 10. februar
Sesjonen 2020–2021

Møte onsdag den 10. februar 2021 kl. 10

President: Tone Wilhelmsen Trøen

Dagsorden (nr. 48):

1. Muntlig spørretime
2. Ordinær spørretime
3. Referat

Presidenten: Presidenten vil av smittevern hensyn foreslå at publikumsgalleriet holdes stengt også under dagens møte. – Det anses vedtatt.

Representanten Morten Stordalen vil fremsette et representantforslag.

Morten Stordalen (FrP) [10:00:31]: På vegne av representantene Bård Hoksrud, Tor André Johnsen, Hans Andreas Limi, Terje Halleland, Gisle Meininger Saudland og meg selv har jeg gleden av å framsette et representantforslag om noen kjøretøytekniske forenklinger.

Presidenten: Representanten Kari Kjønås Kjos vil fremsette et representantforslag.

Kari Kjønås Kjos (FrP) [10:01:02]: På vegne av stortingsrepresentantene Silje Hjemdal, Solveig Horne, Himanshu Gulati og meg selv vil jeg fremsette et representantforslag om voksen stebarnsadoptionsjon.

Presidenten: Forslagene vil bli behandlet på reglementsmessig måte.

Sak nr. 1 [10:01:21]

Muntlig spørretime

Presidenten: Stortinget mottok mandag meddelelse fra Statsministerens kontor om at statsrådene Bent Høie, Nikolai Astrup og Knut Arild Hareide vil møte til muntlig spørretime.

De annonserte regjeringsmedlemmene er til stede, og vi er klare til å starte den muntlige spørretimen.

Vi starter med første hovedspørsmål, fra representanten Ingvald Kjerkol.

Ingvald Kjerkol (A) [10:01:54]: Spørsmålet mitt går til helseministeren. Elleve måneder ut i pandemien er intensivkapasiteten fortsatt bristepunktet vårt og hovedårsaken til at vi må slå ned viruset og spredningen av de nye mutantene. Intensivsykepleiere er vi helt avhengige av, men vi utdanner for få, samtidig som for mange faller fra. Vi klarer ikke å ta godt nok vare på dem vi har, ved å gi dem gode arbeidsforhold, og vi har gjort oss helt avhengige av utenlandske intensivsykepleiere for å få det til å gå rundt.

Da regjeringen stengte grensen, var det for mange svenske og danske intensivsykepleiere for upraktisk å reise til Norge for å ta vakter på intensivavdelingene våre. Vi ser tydelig hvor sårbare vi egentlig er. Akuttklinikken ved Oslo universitetssykehus oppgir at opp mot 20 pst. av intensivsykepleierne er fra Danmark og Sverige. I resten av landet er intensivavdelinger også avhengige av utenlandske intensivsykepleiere. Det jobbes nå på spreng med å få på plass merarbeidsavtaler for de norske, som allerede oppgir at de begynner å bli veldig slitne.

Ser statsråden at det er uheldig at man har gjort intensivtjenesten vår så sårbar ved å være avhengig av utenlandske intensivsykepleiere? Og hvordan ser statsråden for seg at dette skal løses gjennom vinteren, med mutert virus påvist flere steder i landet nå?

Statsråd Bent Høie [10:03:34]: Jeg er helt enig i spørrerens beskrivelse av situasjonen, og mitt enkle svar er egentlig ja. Denne situasjonen har satt et forstørrelsesglass på det som er en utfordring i den norske helsetjenesten, både at en er veldig avhengig av at folk kommer reisende fra andre land for å jobbe i Norge – også på korte oppdrag, helgevakter og den typen ting – og at vi over tid har hatt for dårlig rekruttering, spesielt av intensivsykepleiere. Det er noe av årsaken til at regjeringen før pandemien startet en opptrappingsplan for utdanning av flere intensivsykepleiere, som Helse- og omsorgsdepartementet gjorde sammen med Kunnskapsdepartementet. Det er også årsaken til at jeg har sagt at vi ikke kan avvente evalueringen fra Kvinnsland-utvalget på dette punktet, men allerede har iverksatt tiltak for å bygge opp intensivkapasitet i Norge gjennom å etablere 100 nye utdanningsstillinger i intensivsykepleie, som helseregionene har fått i oppdrag å gjøre nå i 2021, og samtidig sagt at både helseregionene og Helsedirektoratet allerede nå må starte en utredning av hva som skal være den samlede intensivkapasiteten i Norge i en normalsituasjon etter pandemien. Jeg mener at dette er et av de områdene som har vist at vi er for sårbare. Vi kan ikke vente på alle evalueringene før vi igangsetter de nødvendige prosessene, og det er å utdanne nok intensivsykepleiere. Det er noe som ikke gjøres på kort tid, det tar lang tid. Derfor var det viktig å komme i gang med dette arbeidet umiddelbart.

Ingvald Kjerkol (A) [10:05:11]: Regjeringen har jo latt en mangelsituasjon utvikle seg her. Det er nesten 500 intensivsykepleiere som kommer til å gå av med pensjon i løpet av de neste fem årene. Det er heller ikke sånn at vi utdanner det antallet som vi selv har satt mål om, det viser Riksrevisjonens gjennomgang for de fem siste årene veldig klart. Regjeringspartiene og Framskrittspartiet har jo stemt ned Arbeiderpartiets forslag

om en opptrappingsplan for å øke antallet spesialsykepleiere, og da intensivsykepleiere. Akuttklinikken ved Oslo universitetssykehus melder også at det ikke medfølger midler til de 100 nye utdanningsstillingene som regjeringen har gitt helseregionene i oppdrag å opprette i 2021, og at rekrutteringen der ikke er i gang. Hvordan har statsråden og regjeringen prioritert dette, og hva sier statsråden til OUS, som sier at det ikke følger penger med de 100 stillingene?

Statsråd Bent Høie [10:06:21]: For det første er forklaringen på at regjeringspartiene stemte mot Arbeiderpartiets forslag, at det allerede var iverksatt og igangsatt av regjeringen. Det er jo veldig vanlig at regjeringspartiene stemmer ned forslag fra opposisjonen som egentlig slår inn åpne dører.

Så er det ikke riktig at det ikke følger penger med. Helseregionene har fått en betydelig økning i sine budsjetter for 2021, nettopp for å ivareta også denne typen nye oppgaver. Vi øremerker ikke finansieringen til helseregionene i veldig stor grad, men at de har fått mer penger for å gjøre dette, er det ingen tvil om. Oppdraget er tydelig, og det er et antall som er satt først i et samarbeid med Norsk Sykepleierforbund, som gjorde en vurdering av hva som vil være et realistisk antall i 2021. Så sjekket vi det antallet opp med RHF-ene, og tilbakemeldingen derfra var at dette var et realistisk antall å få på plass i 2021. Det kan være at det må økes i årene framover, men det må vi komme tilbake til.

Presidenten: Det blir oppfølgingsspørsmål – først Ingvild Kjerkol.

Ingvild Kjerkol (A) [10:07:21]: Nå er både det engelske og det sørafrikanske muterte viruset påvist flere plasser i landet. Landets nest største by, Bergen, ble nødt til å stenge helt ned. Det er blitt en spøkelsesby takket være utbrudd på to store byggeplasser. Ved Haukeland universitetssykehus i Bergen melder lederen for intensivmedisinsk seksjon, Siril Iren Sagstad, om at de sliter veldig med å få fylt vikarvaktene i helgene nå som det mangler utenlandske intensivsykepleiere. De er bekymret og jobber på spreng for å gjøre seg klare for en eventuell krise.

Mitt spørsmål til statsråden er om denne sårbarheten i Bergen var med i vurderingen da regjeringen mandag sa nei til byrådet i Bergens ønske om å stenge disse byggeplassene.

Statsråd Bent Høie [10:08:17]: Jeg mener nok at det ikke er en helt åpenbar sammenheng mellom de to problemstillingene. Det er helt klart at sårbarheten når det gjelder intensivplassene våre, knyttet til at vi har innført et veldig strengt innreiseregime nå, er reell, og

den har vi en dialog med RHF-ene om. Det handler ikke bare om Bergen, det handler ikke minst om Østlandet og gjerne aller mest om Nord-Norge.

Vi jobber med helseregionene for å se på mulige løsninger der, men jeg er også veldig klar på at jeg ikke ønsker umiddelbart å gå tilbake til det som var ordningen før, nemlig at den typen helsepersonell kunne komme inn i Norge og begynne å jobbe etter bare én negativ test og bruk av munnbind. Det mener jeg, sånn som situasjonen er nå, innebærer en for høy risiko.

Vi må se etter andre løsninger, og det skal jeg ha et eget møte med de fire helseregionene om i morgen for å gå igjennom de mulighetene som foreligger, både i det vi har, og også i eventuelle andre løsninger. Men vi har bl.a. også et nasjonalt system for å se på helsepersonell samlet i Norge. Det kan være én mulighet. Så er vi i gang med vaksineringsen, og det kan være en annen viktig mulighet.

Presidenten: Ingvild Kjerkol – til oppfølgingsspørsmål.

Ingvild Kjerkol (A) [10:09:24]: Tallet på intensivplasser ved norske sykehus har ikke økt under pandemien. Akkurat som før koronaviruset lammet dette landet, har vi fortsatt 289 intensivplasser. Det er tall ifølge statsrådens eget departement. Arbeiderpartiet synes det er litt uforståelig at antallet er akkurat det samme ett år etter starten på pandemien. For hvis man ser på valg av strategi for ett år siden, var jo poenget å kjøpe seg tid for å styrke beredskapen i helsetjenesten.

På morgenen i dag kunne vi også lese i Dagens Næringsliv at sykehuslegene egentlig sabler ned helseministerens nødplan som sier at vi kan få til opptil 1 200 plasser. Hvorfor er det sånn at samme antall plasser telles opp i dag, ett år etter at pandemien traff oss? Og hva svarer statsråden fagmiljøene som sier at vi faktisk er vanskeligere stilt nå enn vi var i mars i fjor?

Statsråd Bent Høie [10:10:32]: Svaret på det ligger egentlig i det representanten tok opp i sitt hovedspørsmål. Jeg synes at det som har skjedd som en konsekvens av at vi nå har strengere regler for at intensivsykepleiere kan komme over grensen, veldig godt illustrerer hvorfor vi ikke er i en situasjon der vi kunne ha økt antallet ordinære intensivplasser kraftig, for det handler jo først og fremst om tilgang på helsepersonell som har den kompetansen.

Den toppkompetansen som ville vært en ordinær plass, har vi selvfølgelig ikke mulighet til å gi i løpet av så kort tid. Det betyr ikke at vi ikke har planer for å skalere opp intensivkapasiteten, og det har jeg redegjort for i Stortinget i flere omganger – opp mot 1 200 plasser hvis det blir nødvendig.

Men jeg er helt enig – og det har jeg understreket gang på gang – med de legene og sykepleierne som jobber med dette, og som sier at dette ikke vil være 1 200 plasser som har den samme kvaliteten som de 289 ordinære plassene. Det er helt åpenbart, det vil oppleves nærmest som en krigssituasjon på sykehusene hvis vi kommer i den situasjonen og disse plassene blir nødt til å tas i bruk, og vi gjør alt vi kan ute i samfunnet for å unngå å komme i den situasjonen.

Presidenten: Kjersti Toppe – til oppfølgingsspørsmål.

Kjersti Toppe (Sp) [10:11:57]: Intensivkapasiteten i Noreg er urovekkjande låg. Regjeringa tar ikkje ansvar. Ein har ikkje auka kapasiteten verken før eller under pandemien, og først nesten etter eitt år med pandemi og helsekrise har helseføretaka vorte bedne om å utgreia behovet for intensivkapasitet.

Statsråden viste til ein kriseplan for å få på plass 1 200 intensivplassar. Denne kriseplanen vert no sabla ned av eit nærmast samla fagmiljø, som meiner at planane er totalt urealistiske:

«Jeg kan love deg at det ikke vil fungere.»

«For oss som driver med intensivmedisin, har vi til gode å se noe som gjør at disse planene er troverdige. Dette er papirplaner.»

«Dette er ikke planer som hører hjemme i et helsevesen som skal levere høy kvalitet.»

Korleis kan statsråden stå og lova ein nødplan for intensivplassar som vert så totalt slakta, og som har så lite truverd ute i tenestene?

Statsråd Bent Høie [10:12:58]: Jeg er enig i den beskrivelsen som fagfolkene gir, at dette ikke vil være intensivplasser med samme kvalitet som de 289 ordinære plassene. Det har jeg vært veldig tydelig på hele veien. Og det hadde heller ikke vært mulig. Det handler om at en da måtte hatt en veldig stor tilgang på høyspesialisert personell, som det ikke er mulig å få i en sånn tidsperiode.

Det betyr ikke at det ikke har skjedd mye for at disse plassene faktisk skal være mulig å eskalere opp. Det er ikke sånn at for hver ekstra plass over de 289 går en umiddelbart ned til en betydelig lavere kvalitet – tvert imot. Dette er en eskalering som vi gjør alt for å unngå å komme i.

Men for å si noe om det som er gjort siden disse planene ble utarbeidet: Det er nå utdannet 3 100 ansatte i internopplæring i intensivbehandling av covid-19-plasser siden mars. Så det er 3 100 ansatte i helseforetakene som har fått en opplæring for å kunne gå inn og bemanne på disse plassene. Det er en kraftig økning i antall respiratorer, som også var en utfordring – en

betydelig økning i forhold til det som var situasjonen i mars.

Presidenten: Vi går da videre til neste hovedspørsmål.

Bård Hoksrud (FrP) [10:14:29]: Jeg skal ikke stille spørsmål til helseministeren, men til samferdselsministeren.

Det å gjøre en forskjell, bidra til å rydde opp i byråkrati, håpløse regler, lover og forskrifter, er noe vi i Fremskrittspartiet er utrolig glad i og opptatt av å gjøre, enten det er store eller små saker, for det handler faktisk om å gjøre ting enklere i hverdagen til mennesker – som å skjære igjennom og sørge for at Johnny Lie, som var i ferd med å få lagt livet sitt i ruiner fordi nye regler og byråkrati plutselig skulle ta fra ham førerkortet og jobben fordi han ikke så på det ene øyet. Heldigvis fikk Fremskrittspartiet skåret igjennom og endret regelverket, noe som sikret at både Johnny og ca. 200 andre yrkessjåfører fikk beholde jobben sin.

For kort tid siden kunne vi lese i Sunnmørsposten om Bjørnar Roald, som, sammen med andre, også plutselig opplever å få livet sitt snudd helt opp ned på grunn av direktiver og byråkrati som sier at man med nedsatt syn, som Bjørnar, ikke lenger skal få beholde førerkortet, og Bjørnar opplever at uten førerkort har han heller ikke lenger noen jobb. Dette er å snu opp ned på menneskers liv. Det verste er at øyelegen som undersøkte Bjørnar, sier at han veldig fint kan kjøre bil, og at han derfor burde fått beholde førerkortet. Men byråkratiet, som verken har sett eller hørt om Bjørnar, tar en beslutning som får store konsekvenser for Bjørnars liv. De bryr seg ikke om dette. Og svaret fra statsråd Hareide i forrige uke kan ikke tolkes på noen annen måte enn at det er viktigere å holde seg inne med byråkratene i Brussel enn å være med på å løse hverdagsutfordringene for vanlige folk i Norge.

Spørsmålet mitt til statsråden er: Tør statsråden å utfordre byråkratiet, både i Norge og i Brussel, for å finne en løsning for Bjørnar og andre i samme situasjon, eller er det sånn at øyelegen, som har sett personen, er mindre viktig enn skrivebordsbyråkratene i Brussel?

Statsråd Knut Arild Hareide [10:16:18]: Det er eit viktig spørsmål representanten Hoksrud kjem med her. Eg trur at me alle har eit ønske og eit mål om at alle som har saker innanfor byråkratiet, skal oppleve seg varetatt, at deira sak skal bli sett, og det er mitt ønske.

Så har me lovar og reglar. No sa jo representanten Hoksrud at det er naturleg for han å stille spørsmål til samferdselsministeren, men det er faktisk slik at noko av den problemstillinga som representanten Hoksrud

kom inn på, kunne gått til helseministeren. Det er sånn at eksempelvis syn har stor betydning for om ein kan køyre ein bil. Me var i denne salen i går og diskuterte eksempelvis helseattest for personar over 80 år, og den typen spørsmål diskuterer me fordi me er opptatt av trafikksikkerheit. Eg trur me skal vere veldig bevisste på at når me køyrer bil, har me eit ansvar utover oss sjølve. Me har ansvar for andre, og det er eg glad for at me har gode reglar for, men eg er opptatt av at dei reglane skal opplevast som objektive og rettferdige, og at ingen enkeltpersonar skal få ei feil vurdering. Men viss det er helsemessige grunnar til at ein ikkje kan køyre bil og vareta sikkerheita, er eg opptatt av at da er det betre å få den tilbakemeldinga om at ein ikkje kan køyre bil, nett-opp ut frå omsynet til trafikksikkerheit.

Noreg er det landet i verda som skårar høgast; me er verdsmeistrar i trafikksikkerheit. Det er likevel ei fattig trøyst for dei 95 personane og deira pårørande som mista livet i 2020-trafikken. Så eg er opptatt av at me skal følge reglane. Det skal vere objektivt, det skal ikkje vere urettferdig, men ja, strenge reglar på dette området er nødvendig.

Bård Hoksrud (FrP) [10:18:17]: Jeg takker statsråden for svaret. Jeg skulle gjerne sett at han ville gå inn i det, at man faktisk mener at en øyelege kan ha god kompetanse på den type spørsmål, så jeg håper statsråden allikevel vil se litt videre på det.

Jeg har lyst til å spørre statsråden hva han og regjeringen tenkte på da man åpnet opp for at kommunene får frie tøyler til å innføre nullutslippssoner hvor de vil i kommunene, noe som betyr at statsråden og regjeringen nå har sørget for at det politiske flertallet i Oslo er i full gang med en hjemme-alene-fest. Miljøpartiet De Grønne er i full gang med å sperre av hele byen ved å nekte bensin- og dieslbiler, helst i hele kommunen. Dette kommer til å få enorme konsekvenser for svært mange, som ikke lenger skal få mulighet til å kjøre inn i byen med mindre man har råd til å kjøre en elbil, og mange barnefamilier har ikke den muligheten.

Jeg synes dette er spesielt for et parti som Kristelig Folkeparti, som hevder at de er opptatt av barnefamilier, og som forstår hvor utfordrende det er for mange å få hverdagen til å gå opp, med henting og levering av barn, osv. Mener statsråden at dette er til fordel for innbyggerne, eller begynner han kanskje å angre når han ser hvordan Miljøpartiet De Grønne og byrådet er i ferd med å ramme Oslo inn som en borg, hvor enkelte typer biler nektes å kjøre inn?

Presidenten: Presidenten bør kanskje bemerke at oppfølgingsspørsmål ifølge forretningsordenen skal følge opp hovedspørsmålet. Presidenten ser ikke noen direkte linje mellom disse to, men overlater ordet til stats-

råden for å vurdere hvordan han vil svare på spørsmålet.

Statsråd Knut Arild Hareide [10:19:37]: Det er eit godt spørsmål, så eg tar gjerne utfordringa og svarar.

Det er riktig at regjeringa seier at me ønskjer å greie ut nullutsleppssoner innanfor byane. Det er eit verke-middel som me veit at storbyane har ønske om å få til. Det har bl.a. i den byen me er i nå, blitt gjort tiltak – tiltak som òg er ønskte velkomne av innbyggjarane.

Me har ei stor klimakrise. Me ser at fleire og fleire kjøper nullutsleppsbilar, og eg synest det er naturleg at kommunane får lov til å sjå på moglegheitene. Derfor greier me ut dette nå. Men me har òg lagt tydelege føringar for det. Eksempelvis kan ein by som Drammen ikkje innføre ei nullutsleppssone over E18 og stoppe trafikken der. Me har sagt at den typen føringar kan me ikkje ha. Men innanfor avgrensa, mindre område ser me på moglegheitene for det. Og når dei lokale myndigheitene ønskjer å sjå på den typen moglegheiter, ville det vore veldig rart om me skulle stoppe det som kan vere eit godt klimaverkemiddel. Så den moglegheita ønskjer me å sjå på.

Presidenten: Da går vi videre til neste hovedspørsmål.

Heidi Greni (Sp) [10:21:12]: Mitt spørsmål går til kommunalministeren.

Statlige planretningslinjer og oppfølging av dem gir i dag stramme føringer for hvordan lokalsamfunn skal utvikle seg rundt omkring i landet. Det har vist seg å ha noen åpenbare problemer, bl.a. når det gjelder jordvern. Med den fortetningspolitikken staten krever rundt kollektivknutepunkt, står flere og flere områder med dyrket mark i fare for å bli nedbygd. Retningslinjene nevner ikke jordvern en eneste gang, men terper gang på gang på hvor viktig fortetningspolitikken er.

Det andre problemet er at de statlige retningslinjene åpenbart bidrar til sterk sentralisering innad i kommunene. I Akershus ser vi dette tydelig. Retningslinjene fører til den omdiskuterte 80/20-regelen, som betyr at kommuner bare får lov til å bygge ut ett sted. Regjeringen sier at den ønsker å konsentrere folk rundt kollektivknutepunkt, slik at disse kan få gode kollektivtilbud og redusere transport og klimagassutslipp. Konsekvensene har blitt absurde, slik det ofte blir når en sitter i byen og skal ordne løsninger for lokalsamfunn rundt omkring i distriktene.

For eksempel får ikke Nesodden kommune bygge ut området på Fagerstrand fordi Fylkesmannen sier det blir for mye bilbruk. Et annet eksempel er Aurskog-Høland. Der må 80 pst. av veksten komme i Bjørkelangen. Kommunen er større enn resten av Nedre Rome-

rike til sammen, likevel skal Aurskog-Høland behandles på samme måte som Skedsmo og Lørenskog. I Enebakk får en ikke lov til å utvikle Kirkebygda som tettsted, enda det er administrasjonssenteret i kommunen.

Det er åpenbart at statlige planretningslinjer i dag er en tvangstrøye for mange kommuner. Det truer jordvernet, hindrer lokal utvikling og svekker muligheten for folkevalgt styring i lokalsamfunnene.

Har statsråden konkrete planer om å styrke jordvernets stilling i samfunnsplanleggingen, og vil han sørge for at lokaldemokratiet i kommuner som Nesodden, Aurskog-Høland og Enebakk i mye større grad får styre sin egen arealpolitikk og få en reell mulighet til å ivareta jordvernet?

Statsråd Nikolai Astrup [10:23:20]: Regjeringen er veldig opptatt av å ivareta matjord, og omdisponeringen av matjord etter plan- og bygningsloven har blitt kraftig redusert de siste årene. Stortinget vedtok et ambisiøst mål i 2015 om hva denne omdisponeringen skulle være hvert år og innen 2020, og det målet ser det ut til ble nådd. Det er bra.

En av grunnene til at det ble nådd, er nettopp at vi har statlige planretningslinjer, som jeg oppfatter at representanten er imot. Jeg mener at det er positivt at man bygger ut i nærheten av kollektivknutepunkt, nettopp av hensyn til jordvernet. Alternativet til å bygge tettere rundt kollektivknutepunktene og få mer igjen for storsamfunnets investeringer i store kollektivprosjekter, er å bygge spredt overalt, slik at man får minst mulig ut av storsamfunnets investeringer i kollektivtilbud.

Jeg mener f.eks. det er positivt at Bærum kommune velger å bygge mer i Sandvika, hvor det er investert mye i dobbeltsporet jernbane vestover fra Oslo. På samme vis vil E18-prosjektet kunne bidra til at det blir mer boligbygging rundt jernbanestasjonene i den regionen. Fornebu-utbyggingen, som er konsentrert, gir grunnlag for nettopp Fornebubanen, som staten og også private grunneiere bidrar til. Det er mange gode eksempler på at man har fortettet rundt knutepunkt som er i en positiv samfunnsutvikling.

Det er viktig å si at disse planretningslinjene gjelder ikke sånn sett likt overalt. Det er mye større fleksibilitet i spredtbygde strøk enn det er i strøk hvor det er større press.

Heidi Greni (Sp) [10:25:14]: Jeg takker for svaret.

Den 8. januar gikk det ut et felles brev fra statsrådene Bollestad og Astrup om jordvern og FNs bærekraftsmål. Der står det:

«Bevaring av dyrket mark er en nasjonal interesse. For å oppnå styrket beredskap og matsikkerhet

må vi ta vare på jordbrukets produksjonsressurser over hele landet. Vi har tillit til at kommunene følger opp jordvernstrategien og bidrar til å redusere om-disponering av dyrket mark.»

Jeg kunne ikke vært mer enig, men problemet er at kommunene overprøves av statlige myndigheter når de prøver å følge opp dette.

Historisk sett ble byer og tettsteder anlagt der de største gårdene var, ergo den beste matjorda. Kollektivknutepunktene vokste fram fra disse tettstedene. Kommuner som prøver å skjerme matjorda ved å legge boligfelt utenom kollektivknutepunkt, blir slått i hodet med krav til fortetting og forbud mot spredt boligbygging. Vi får en sterk sentralisering innad i kommunen.

Ser ikke statsråden at dette fører til avfolkning av mange utkantgrender, overkjøring av lokaldemokratiet, og at matjorda blir ofret?

Statsråd Nikolai Astrup [10:26:26]: Nei, jeg ser ikke det. Jeg mener tvert imot at den beskrivelsen representanten gir, ikke stemmer overens med virkeligheten. Det er ikke slik at det er et forbud mot spredt boligbygging, men det er slik at vi har statlige planretningslinjer for å ivareta særlig de områdene hvor det er press, for å sørge for at vi da får en mer konsentrert utbygging rundt knutepunkt. Dette bidrar til at vi blir mindre avhengige av bil, noe som er bra for klimaet, og til at vi får en mer effektiv utnyttelse av infrastrukturen i samfunnet. Det er positivt.

Men det er absolutt ikke noe forbud mot spredt boligbygging. I områder hvor det ikke er press, vil det være naturlig å veie disse hensynene på en litt annen måte enn man gjør i pressområder. Særlig gjelder det hensynet til jordvern. Det brevet som statsråd Bollestad og jeg sendte ut sammen, understreker nettopp at vi er opptatt av at vi skal ivareta god matjord, også når det står opp mot hensynet til lokalisering av nye boliger.

Presidenten: Det åpnes for oppfølgingsspørsmål – først Sigbjørn Gjelsvik.

Sigbjørn Gjelsvik (Sp) [10:27:35]: Problemet er jo ikke at en har statlige planretningslinjer – det er bra. Problemet er at en har statlige planretningslinjer som er blitt en brekkstang for kraftfull sentralisering, der det er press på nedbygging av dyrket mark – som i min egen hjemkommune, Lillestrøm, der det er sterkt press på dyrket mark rundt de største kollektivknutepunktene. Samtidig får en utarming av bygder og tettsteder andre plasser, som ikke får tilstrekkelig rom for utvikling. Aurskog-Høland er nevnt allerede. I Aurskog-Høland, som er nesten en fjerdedel av hele Akershus i areal, er det definert ett knutepunkt – Bjørkelangen. På andre plasser i kommunen – Setskog, Rømskog, Lierfoss, Mo-

moen, Hemnes – legger en klare begrensninger på utviklingen av de tettstedene, med fare for at en kan få lagt ned skoler og barnehager, fordi en skal ha massivt press rundt noen knutepunkt. Er statsråden enig i at det er en fornuftig utvikling, eller er han villig til å endre på planretningslinjene?

Statsråd Nikolai Astrup [10:28:39]: Det er grunn til å minne om at det ikke er staten som har pekt ut hvilke knutepunkt som skal være i de angjeldende kommunene som representanten nevner. Det er jo kommunene selv som har gjort det. Så er spørsmålet: Er representanten for eller imot lokalt selvstyre? Jeg mener at kommunene selv må ha stor makt og innflytelse når det gjelder egen kommunes utvikling, også når det gjelder å definere hva som skal utgjøre knutepunkt i eget område. Jeg mener faktisk at det ikke er min oppgave å ha meninger om hvordan man i enkeltkommuner skal ta stilting til akkurat disse spørsmålene.

Representanten og jeg har diskutert dette også når det gjelder tettbygde strøk. Til det er det verdt å nevne at i en by som Oslo ville alternativet til å ha knutepunktutvikling i realiteten være å gå løs på velfungerende småhusområder mellom knutepunktene. Det mener jeg ville være uheldig for denne byens identitet. Vi må passe på at vi også tilpasser disse statlige planretningslinjene til den lokale virkeligheten som vi står midt oppi, og den vil variere litt, avhengig av om man er i tettbygde byer eller i spredtbygde strøk.

Presidenten: Sigbjørn Gjelsvik – til oppfølgings-spørsmål.

Sigbjørn Gjelsvik (Sp) [10:29:47]: Det er jo nettopp den massive sentraliseringen som de planretningslinjene bygger opp rundt, som er en utfordring for både småhusbebyggelsen rundt knutepunktene og i tillegg jordvernet. Det ser en tydelig i både Lørenskog, Lillestrøm og andre sentrale plasser på Romerike. En sier at det er fritt fram for kommunene å definere de knutepunktene de vil – nei, som i Aurskog-Høland skal en definere ett knutepunkt der utviklingen skal være, istedenfor at en kan utvikle hele kommunen og få en balansert utvikling. Ser ikke statsråden at de retningslinjene, slik de er utformet, nettopp er en drivkraft for ytterligere sentralisering? Det er mulig at statsråden er positivt innstilt til det, men det vil jo bidra til en utarming av mange lokalsamfunn, i både Akershus og andre plasser i Norge.

Statsråd Nikolai Astrup [10:30:37]: Ta f.eks. Lillestrøm kommune. Jeg mener det er utelukkende positivt at det at vi har fått ti minutters togforbindelse mellom Oslo S og Lillestrøm, har gitt kraftig vekst rundt jernba-

nestasjonen på Lillestrøm. Det har gjort at hvis man jobber i Oslo sentrum, er det lettere å komme hit fra Lillestrøm enn det er fra mange steder i denne byen, og vice versa. Det bidrar til at vi knytter bolig- og arbeidsmarkeder sammen, og at vi får bedre utnyttelse av de store milliardinvesteringene som vi gjør på statsråd Hareides budsjett. Det betyr ikke at ikke Lillestrøm kommune også kan utvikle andre deler av sin kommune, men en god by og en god bygd utvikles innenfra og ut og ikke motsatt. Vi ser også at stadig flere, ikke minst unge mennesker, søker urbane kvaliteter også i distriktene. Da er det viktig at vi bidrar til å bygge opp under det gjennom gode statlige planretningslinjer. Det er ikke noe forbud i spredtbygde strøk mot å bygge nettopp spredtbygd, men vi har statlige planretningslinjer som særlig skal ivareta pressområdene, og det mener jeg er positivt. Her er vi nok uenige.

Presidenten: Vi går videre til neste hovedspørsmål.

Nicholas Wilkinson (SV) [10:31:56]: Jeg har et spørsmål til Bent Høie.

Vi har en helse-krise i psykiatrien. På NRK i går hørte vi fra voksne som jobber i Kors på halsen, at flere barn tenker på å ta sitt eget liv på grunn av pandemien og tiltakene. Mange er ensomme og psykisk syke. Det er blitt en stor økning i spiseforstyrrelser. På et sykehus i Oslo hadde de 67 pasienter på poliklinikken i 2018. Nå er tallet økt med 40 pst. I Vestfold har økningen blitt nesten 50 pst. ut dette året. På Haukeland har klinikkdirektør Liv Kleve sagt: «Vi har aldri hatt så stor pågang. Pasientene er sykere enn vanlig, og til dels yngre.» I en undersøkelse i regi av Folkehelseinstituttet påpekes det at flere sliter med ensomhet og psykiske plager.

Regjeringen har en krisepakke på flere titalls milliarder kroner, men de har foreslått 22 mill. kr til psykisk helse. Disse ressursene er en vits og viser at regjeringen ikke har forstått alvoret. Fagmiljøet og de syke har vist hvor alvorlig situasjonen er.

SV har etterspurt en krisepakke til psykisk helse. Kan vi endelig forvente en krisepakke for psykisk helsevern?

Statsråd Bent Høie [10:33:41]: For det første må jeg si at jeg virkelig deler representantens bekymring for den utviklingen vi har sett spesielt siste halvår 2020, og det er helt riktig som representanten sier, at vi her sett en økt henvisning av unge, som er mer alvorlig syke enn det man har sett tidligere. Det bekymrer oss veldig, og det kan godt tenkes at det har å gjøre med konsekvensene av en del av de tiltakene som har vært rettet mot pandemien som spesielt rammer unge mennesker i en viktig del av deres liv.

For de aller fleste av oss er det tungt å leve slik vi har levd nå i snart et år, men for noen blir det så alvorlig at det utløser alvorlig sykdom. Da er det veldig viktig at en får hjelp. Jeg er også veldig glad for å se at mange av dem som henvises, får hjelp. Det er en økning i antallet som får hjelp, og vi har også heldigvis sett at selv om ventetiden generelt har økt i 2020, så har ventetiden akkurat når det gjelder psykisk helse og rus, fortsatt å gå ned. Det er jeg veldig glad for, for det betyr at det gjøres en stor innsats.

Regjeringen har brukt betydelig mer enn de 22 millionene som representanten refererer til, på å styrke psykisk helse. Blant annet har vi økt bevilgningen til sykehusene for 2021 med over 6,5 mrd. kr, og det ligger klare føringer for å prioritere psykisk helse. Vi har også økt bevilgningene til psykisk helse i kommunene, bl.a. 170 mill. kr til opptrappingsplanen for barn og unges psykiske helse, som veldig klart skal gå til disse formålene. Jeg la 29. januar fram en tiltakspakke for barn, unge og studenter på 2,2 mrd. kr. Men selv om man bevilger mye penger, vil hovedutfordringen være om en klarer å gi et godt nok tilbud med alle de fagfolkene som er til stede. Heldigvis er tilbudene innenfor psykisk helse blitt kraftig forbedret før pandemien traff landet vårt.

Nicholas Wilkinson (SV) [10:35:49]: Vi må snakke om ventetidene som statsråden bruker. I rapporten fra Nasjonalt senter for erfaringskompetanse innen psykisk helse sier 92 pst. av informantene at behandlingen hadde blitt avsluttet før de var ferdigbehandlet. Det er ikke så rart at helseministeren kan si at ventetidene ikke har blitt så mye lengre, at ventetidene ikke er lengre, når mange faktisk blir avvist eller behandlingen avsluttes for tidlig. Den årlige rapporten fra SINTEF viser at det er ingen flere årsverk per innbygger for psykisk helsevern for voksne – null. Under denne regjeringen har vi mistet 500 plasser i døgnbehandling for psykisk syke. Vil statsråden i denne ekstraordinære situasjonen sørge for at ingen plasser blir kuttet?

Statsråd Bent Høie [10:36:50]: Jeg vil gjøre oppmerksom på at en av de tingene som gjør at vi har vært bedre rustet når det gjelder psykisk helse, før pandemien traff, bl.a. er at regjeringens klare prioritering av psykisk helse og rusarbeid rettet mot barn og unge har bidratt til at det nå er 2 600 flere årsverk i kommunalt psykisk helse- og rusarbeid, og de har kommet bare i årene 2016–2020. Det har vært en kraftig økning bl.a. når det gjelder psykologer i kommunene, rett og slett fordi regjeringen, mot deler av opposisjonens stemmer, innførte et lovfestet krav om at kommunene skulle ha psykologkompetanse. Vi har også hatt en kraftig økning i skolehelsetjenesten og helsestasjonene, og vi har

hatt en klar prioritering av psykisk helse i spesialisthelsetjenesten, bl.a. bidratt til at ventetiden for barn og unge har gått ned med ti dager i denne perioden.

Så kan vi alltid ha en diskusjon om hva som er det riktige tilbudet å gi – døgnplasser eller oppfølgende tilbud der barn bor.

Presidenten: Det åpnes for oppfølgingsspørsmål – først Freddy André Øvstegård.

Freddy André Øvstegård (SV) [10:38:13]: I Helsedirektoratets rapport «Aktivitetsutvikling 2020 per oktober» kommer det fram at flere barn og unge har fått psykiske diagnoser hos fastlegen. I Bufdirs statusrapport fra september i fjor ble det meldt om

- at flere barn og unge har lengre opphold på akuttenhet
- en mulig økning i spiseproblematikk blant unge jenter
- en mulig økning i antall henvisninger angående sosial angst

Rapporten peker også på økende ensomhet blant elever. Da er helsesykepleier på skolen veldig viktig. Men på tross av at regjeringen lagde en nasjonal anbefaling om at helsesykepleierne på skolene, f.eks., ikke skal brukes til andre oppgaver, ser vi at mange kommuner nå gjør nettopp det. Jeg har flere eksempler på det fra mitt eget hjemfylke.

Mitt spørsmål til helseministeren er da: Vil han gripe inn, slik at barn og unge har en helsesykepleier å gå til i alle kommuner, når bare anbefalinger ikke fungerer?

Statsråd Bent Høie [10:39:15]: Jeg er veldig enig i den bekymringen som representanten tar opp. Det har også vært et gjentakende tema i møtene jeg har hatt under pandemien, både med statsforvalterne og når jeg har snakket med kommunene og KS direkte – en bekymring for at en omdisponerer helsesykepleiere til annet arbeid i kommunene i denne situasjonen. Den klare beskjeden fra både regjeringen og Helsedirektoratet til kommunene har vært at det skal en ikke gjøre, og at det er viktig at de er til stede, ikke minst i skolene og barnehagene, slik at barna har et sted å gå når de opplever at ting er vanskelig.

Jeg kan dessverre ikke utelukke at noen kommuner enten gjør feil vurderinger etter vårt syn, eller i en ekstrem krisesituasjon der det i realiteten er alle mann til pumpene i en kort periode, er nødt til å gjøre andre prioriteringer. Men hovedregelen er at helsesykepleierne skal være til stede for barn og unge i denne situasjonen. Jeg er veldig glad for at det er betydelig flere av disse ute i kommunene nå enn da vi overtok ansvaret for dette.

Presidenten: Karin Andersen – til oppfølgings-spørsmål.

Karin Andersen (SV) [10:40:38]: Situasjonen nå er ganske alvorlig. Det er ingen krisepakke til psykisk helse, og det er kutt i tilbudet mange steder. I min lokala-vis, Glåmdalen, leser jeg om en ung kreftpasient som trenger hjelp av BUP, Barne- og ungdomspsykiatrisk poliklinikk, og som blir anbefalt heller å bruke psyko-farmaka. Og nå er det fire måneders ventetid i BUP for ungdom som trenger hjelp.

I Innlandet er det også plasser til unge som sliter med psykisk helse. Det blir nå færre. Man sentraliserer, man legger ned plasser, og man skal lage ambulante team. De som jobber med dette, sier i hvert fall at de må bruke nesten hele arbeidsdagen på bilkjøring og ikke direkte pasientkontakt. Ungdommer i distriktene blir ekstremt hardt rammet av dette. I en tid da pandemien herjer, er denne typen omorganisering og nedlegging av plasser veldig alvorlig.

Mener statsråden at det er riktig å legge ned plasser for ungdom som trenger psykisk helsehjelp nå?

Statsråd Bent Høie [10:41:46]: Nei, jeg er veldig opptatt av at en skal styrke tilbudet om psykisk helsehjelp for barn og unge både i kommunene og i spesialisthelsetjenesten. Men den diskusjonen som representanten Andersen inviterer til, er en diskusjon om en avveining av om den beste hjelpen å gi til barn og unge er døgnplasser, eller om det er flere som kunne hatt bedre nytte av å få hjelpen der de bor, hjemme, på skolen og i fritiden. Der er nok avveiningen at en del steder bør flere barn få hjelp der de bor. For barn og unge er det en stor tilleggsbelastning å bli innlagt på en institusjon over lengre tid. For noen er det riktig, fordi de er så alvorlig syke at det er den riktige hjelpen å gi, men for flere ville det vært riktigere at de fikk den gode, spesialiserte hjelpen der de bor. Derfor vil det hele veien være en avveining om vi skal bruke de flinke fagfolkene våre til å jobbe på døgnplasser eller til å jobbe ute i team, sammen med flinke fagfolkene i kommunene og som team rundt den enkelte pasient.

Presidenten: Karin Andersen – til oppfølgings-spørsmål.

Karin Andersen (SV) [10:42:55]: Spørsmålet mitt gjaldt nå, midt i en krisetid, når det meldes om alvorlige problemer med ungdom knyttet til psykisk helse. På tre år har 15 sengeplasser i BUP døgnavdeling i Innlandet blitt borte. Det vi snakker om da, er f.eks. Kringsjåtunet på Lillehammer. Jeg er ikke uenig med statsråden når han sier at det kan være en slik avveining, men problemet er at hjelpen blir mindre. Og når man sentraliserer

dette, skal folk sitte på Hamar og kjøre opp til Valdres og Fagernes og bruke hele arbeidsdagen sin på å sitte i en bil, istedenfor at man kunne ha lokalisert dette nær ungdommene.

Ta f.eks. det som skjer i Sørfylket, der ungdom som har vært rammet av kreftsykdom, og som sliter med det midt i en pandemi, får nei av BUP og blir henvist tilbake til primærlegen, med anbefaling om å bruke psyko-farmaka: Mener statsråden at det er en riktig agering nå, midt i en pandemi?

Statsråd Bent Høie [10:44:04]: Det siste er en konkret pasienthistorie, som jeg selvfølgelig ikke kan ta stilling til, men de faglige retningslinjene når det gjelder behandling av unge mennesker, er at psyko-farmaka ikke skal være førstevalget. En skal prøve andre metoder først. Hvis en her ikke har opptrådd i tråd med det, er det en sak som må vurderes konkret.

Til det andre spørsmålet: Spørsmålet er om det skal skje endringer i tilbudet fordi vi står i en krise. Da tenker jeg at vi ikke må la nødvendige endringer og forbedringer av tilbud stoppe opp fordi vi er i en krise. Eksempelet som representanten trekker fram, Kringsjåtunet på Lillehammer, er et døgntilbud. En del av de plassene har i snitt ikke vært i bruk. Da er det helt naturlig at en vurderer om flere kan få bedre hjelp ved at vi har noen flere team som ikke minst jobber ute sammen med alle de nye årsverkene som har kommet i kommunene, innenfor psykisk helse, slik at spesialisthelsetjenesten og kommunehelsetjenesten jobber mer sammen rundt den enkelte som har behov for hjelp. Det er ikke alltid mest fornuftig at det er pasienten som reiser til helsetjenesten. Noen ganger er det også fornuftig at helsetjenesten kommer dit pasienten er.

Presidenten: Tellef Inge Mørland – til oppfølgings-spørsmål.

Tellef Inge Mørland (A) [10:45:26]: Alt blir bra, står det utenfor mange barnehager. Det skal barnehagebar-na få lov til å tro. Men vi på Stortinget og helseministeren må ikke et øyeblikk tro at alt blir bra, for noe går faktisk i stykker og kan ikke repareres. En person som tar livet sitt fordi en ikke lenger holder ut ensomheten koronatiltakene gir, er like mye et koronadøds-fall som en som dør av selve viruset.

Men det som faktisk kan forebygges og repareres, må vi ha en plan for. Vi trenger en kraftplan for den psykiske helsen i og etter koronaen. For selv om det nå er nødvendig, så går noe i stykker når en får beskjed om ikke å gå på besøk eller få besøk. En ny undersøkelse fra Opinion viser at en av tre sliter psykisk nå under pande-mien. Høie sier at tilbudet innen psykisk helse er kraftig forbedret før pandemien. Høie har også vært sur på sin

egen manglende oppfølging av den gylne regel når det gjelder satsing på psykisk helse. Og det er et paradoks at man nå legger ned tilbud som f.eks. Kringsjåtunet. Har regjeringen i det hele tatt en tydelig strategi for å forebygge og reparere skadene pandemien nå gir på folks psykiske helse, og hvordan ser den i så fall ut?

Statsråd Bent Høie [10:46:30]: Svaret på det er ja. Det er derfor vi har lagt inn betydelige midler til å styrke tilbudet innen psykisk helse på alle nivåer: på det forebyggende nivå ikke minst gjennom frivillige og ideelle organisasjoner, gjennom de bevilgningene som vi har gitt dem for at de skal jobbe forebyggende – tidlig innsats, hjelpetelefoner. Vi har gitt betydelige midler til kommunene for at de skal forsterke tilbudet ytterligere i denne situasjonen, og betydelige midler til sykehusene.

Så er det helt riktig som representanten sier, at når pandemien er over, og de fleste av oss går tilbake til den normale hverdagen som vi nå alle lengter sånn etter og setter så stor pris på, vil det være noen som står igjen og har fått psykiske helseutfordringer som ikke vil løse seg bare ved at hverdagen blir normal igjen, og som vil ha behov for mer hjelp. Derfor er det viktig at vi fortsetter satsingen og gir dem hjelp. Så vil jeg si at det er hjelp å få, det er håp, fordi vi vet at mange som får psykiske helseutfordringer, får veldig god hjelp som har veldig god effekt. Vi må ikke skape et inntrykk av at hvis en får en psykisk utfordring, så har en fått en kronisk sykdom som en ikke kan få hjelp for. Tvert imot, veldig mange får god hjelp som hjelper.

Presidenten: Vi går videre til neste hovedspørsmål.

Sverre Myrli (A) [10:48:02]: Jeg har et spørsmål til samferdselsministeren:

Norge, med sin lange kyst og mange fjorder, er et ferjeland. Folk og bedrifter er avhengige av gode ferjeforbindelser hver eneste dag, men ferjene har blitt veldig dyre, ferjeprisene har økt voldsomt de siste årene. La meg nevne ett eksempel, det gjelder ferjen på E6 over Tysfjorden. Tysfjorden deler i realiteten Norge i to, så sambandet Bognes–Skarberget er et svært viktig ferjesamband. I 2013 kostet det 95 kr å passere ferjesambandet med bil og fører, mens i fjor kostet det 190 kr, altså en dobling på de årene denne regjeringen har styrt. For dem som er avhengige av ferje hver dag, blir dette mye penger.

Arbeiderpartiet vil nå ta et krafttak for å kunne halvere ferjeprisene. Denne regjeringen gjør altså det motsatte; mange steder er ferjeprisene fordoblet. Sambandet jeg nevnte, over Tysfjorden, er et riksvegferjesamband, og det har staten og samferdselsministeren helt og fullt ansvaret for – både sambandet og prisene.

Spørsmålet mitt er rett og slett: Hvorfor øker denne regjeringen ferjeprisene så voldsomt?

Statsråd Knut Arild Hareide [10:49:41]: Det er ikke tvil om at me er heilt avhengige av ferjene, og for mange er det ikkje eit alternativ å reise ein annan plass, ein er heilt avhengig av dei.

Det er fleire grunnar til at me har hatt ein prisauke. Ein av grunnane er at me har fått eit betre tilbod, eg trur folk synest det er bra at ferjene går oftare.

Når det gjeld riksvegferjene, brukar me i dag over 1,6 mrd. kr på dei. Me betaler 40 pst. av billettprisen, og me veit at viss me går 7–8 år tilbake i tid, var den delen me brukte på riksvegferjene frå Stortinget si side 700–800 mill. kr. No er dette dobla, det er altså 1,6 mrd. kr.

Ein av grunnane er bl.a. at me har valt å få nullutsløppsferjer. Det trur eg er veldig bra, det er i tråd med den klimautfordringa me har, og det er viktig. Det me veit, er at det da er ein stor investeringskostnad i begynninga, og så er ofte driftskostnadene på den type ferjer lågare. Me har òg frå regjeringas side brukt 1,6 mrd. kr til Innovasjon Noreg, til Forskingsrådet, til Enova for å hjelpe og utvikle den teknologien. På riksvegferjene har me kome veldig langt på nettopp dei områda.

Så har me innført AutoPASS. Det vil seie at det har blitt dyrare for bilen, men det er gratis å vere passasjer på ferjene, bl.a. på riksvegferjene som har AutoPASS, har me fått til det.

Me har no òg sett i gang eit arbeid for å sjå på rabattordninga. Representanten Sverre Myrli var med på den debatten. Det trur eg òg er viktig at me ser på – korleis me kan få gjort det. Men eg deler bekymringa over at ferjeprisane har auka for mykje. Me må sjå på kva me kan få gjort med det.

Sverre Myrli (A) [10:51:48]: Jeg takker for svaret, men jeg synes jo ikke akkurat samferdselsministeren stråler av vilje til å gjøre noe med ferjeprisene. Det er en litt merkelig argumentasjon at fordi en tar i bruk ny teknologi, skal prisen øke. Hvis vi bygger ny jernbane og tar i bruk ny teknologi, øker vi jo ikke billettprisen på toget, og om det tas i bruk busser med ny teknologi og nye drivstoffformer, øker jo ikke prisen på bussbilletten av den grunn. Så det er et litt merkelig resonnement.

Det er mulig å finne løsninger hvis en vil. Det er funnet løsninger f.eks. for å finansiere kollektivtilbudet, som egentlig er et fylkeskommunalt ansvar, men der har fylkeskommunene og staten i samarbeid funnet gode løsninger. Det samme er tilfellet når det gjelder å slette bompengegjeld, som har vært viktig for denne regjeringen. Der har en funnet løsninger både for riksveger og for fylkesveger. Så hvis det er politisk vilje, er det jo mulig å gjøre noe med ferjetakstene, både på riks-

vegferjer og på fylkesvegferjer. Er det ikke vilje til det i regjeringen?

Statsråd Knut Arild Hareide [10:52:52]: Som eg sa, me har altså auka løyvinga til riksvegferjene frå 700–800 mill. kr til 1,6 mrd. kr. Det er ei dobling i løpet av desse åra, og det har vore veldig viktig. Så trur eg at den norske befolkninga er veldig opptatt av at me skal gjere ferjene våre meir klima- og miljøvenlege, og me veit at det er ei investering som me får nytte av seinare. Ta eksempelvis Anda–Lote, som no har nullutsleppsferjer. Der veit me at driftskostnadene med å køyre ferja i dag ei strekning over er tilsvarende prisen for ein kaffikopp og ei svele – altså ein langt lågare driftskostnad.

Så har me no ein ganske stor investeringskostnad på grunn av den klimasatsinga me gjer. Me har òg lagt inn 100 mill. kr i 2021, og me har 150 mill. kr på auka rammetilskot for fylka, nettopp for å gjere noko med ferjeprisane dei to siste åra.

Presidenten: Det blir oppfølgingsspørsmål – først Fredric Holen Bjørdal.

Fredric Holen Bjørdal (A) [10:54:10]: Folk langs kysten betaler no nesten 3 mrd. kr i året for å reise med ferjer, og prisane aukar år for år. Dette er skatt på folks bruk av vegnettet i distrikta, og det er ein skatt som må reduserast. Mitt fylke, Møre og Romsdal, kneler allereie under kombinasjonen av miljøkrav, dyrare anbod og regjeringa sin svake fylkeskommuneøkonomi, og det er heilt utenkjeleg at ferjefylka skal kunne klare å redusere ferjeprisane betydeleg på eiga hand. Staten er nøydd til å stille opp, slik Arbeidarpartiet føreslår no, med halverte ferjeprisar, som hittil har fått ganske lunken respons hos regjeringa. Spørsmålet mitt blir ganske enkelt: Trur ikkje statsråden på dei ferjereisande i Møre og Romsdal når dei seier at billegare ferjer vil styrkje konkurransekrafta til næringslivet langs kysten, styrke bu- og arbeidsmarknadsregionane og gjere det meir attraktivt å vilje busetje seg og leve i distrikta?

Statsråd Knut Arild Hareide [10:55:09]: Jo, eg trur så absolutt på dei som opplever at ferjeprisane har auka for mykje. Ferjefolket har betalt bompengar lenge før me har diskutert bompengar i denne salen, for slik har det vore på ferjene. Ferjefolket har akseptert at dei betaler for ferjene – eg har vakse opp med ferjer sjølv – og eg trur det er viktig at den prisen ikkje blir for høg, slik at me har legitimiteten til det. Men me kan ikkje gjere det så enkelt som det. Me har sagt at me skal sjå på den fordelinga me har til fylka. Òg det fylket som representanten kjem frå, er eit fylke som har gått med betydeleg overskot dei siste åra. Likevel har ferjeprisane auka betydeleg i det fylket, og eg meiner at fylka skal ha mog-

legheit til å styre prisane, reguleringa og tilbodet på fylkesferjene. På riksvegferjene har me altså auka løyvingane betydeleg for å sikre at prisane ikkje aukar for mykje.

Presidenten: Kirsti Leirtrø – til oppfølgingsspørsmål.

Kirsti Leirtrø (A) [10:56:24]: Kysten vår sliter. Det er der våre store eksportnæringar er. Rekruttering og stengte grensar gjør situasjonen ekstra prekær. Folk må ha råd til å bo der. Arbeiderpartiet tar dette på alvor. En utfordring er det store forskuddet som de må sette inn for å få 50 pst. rabatt på ferjereiser. Det gjør at forskjellene mellom folk øker. De som har best råd, får halv pris.

Arbeiderpartiet fremmet i høst et forslag for å redusere forskjellene. Stortinget vedtok å be regjeringen om å vurdere lavere forskuddsbeløp for AutoPASS for ferje, og at dette blir vurdert for alle takstgrupper. Hva vil statsråden gjøre med dette?

Statsråd Knut Arild Hareide [10:57:17]: Me vil be Statens vegvesen ta ein gjennomgang av rabattsystemet. I dag er det slik at ein må betale 3 900 kr for kvar personbil for å kunne få ta del i rabatten. Det er ein ganske høg sum. For tungtransport er han betydeleg høgare. Mange som har dårleg råd, har ikkje råd til å ta del i rabatten, som er ganske stor for ferjene. Derfor har me bedd Statens vegvesen om ein gjennomgang av det. Dei vil gjennomføre det for å få til ei betre fordeling. Så vil ikkje det løyse alt, det er klart. I dag er det slik at dei som reiser mest med ferjene og har mogelegheita til å bruke rabattordningane, er dei som òg tar del i dei største rabattane. Gjer me det så at fleire får ta del i rabattane, vil det i realiteten vere eit nullsumspel. Men me synest det er viktig, som representanten Leirtrø peiker på her, å sjå på dette systemet og gjere det meir rettferdig.

Presidenten: Cecilie Myrseth – til oppfølgingsspørsmål.

Cecilie Myrseth (A) [10:58:48]: Mitt oppfølgings-spørsmål går til kommunalministeren.

Fylkeskommunenens økonomi er svært viktig i spørsmålet om ferger og har over tid blitt omtalt som både strupt og det som verre er av ordbruk, av god grunn. For Nordlands del, f.eks., betydde omleggingen av inntektssystemet tap på over 480 mill. kr. I tillegg vet vi at etterslepet på fylkesveiene øker med 2,5 mrd. kr i året. Det betyr at man har ganske mye å stri med på grunn av denne regjeringen. La meg ta et eksempel, også fra Nordland, som skulle legge om til grønt. Da de fikk 3 av 24 fergesamband over på elektrisitet, kostet det 163 mill. kr bare å få på plass ladeinfrastrukturen.

Man fikk 50 mill. kr i støtte fra Enova. Det betyr at ekstraregningen ble på 113 mill. kr.

Spørsmålet mitt er: Hvorfor evner ikke denne regjeringen å se den urettferdigheten som skjer, og vil gjøre noe med det med økte overføringer?

Statsråd Nikolai Astrup [10:59:51]: Under denne regjeringen har pengene som fylkeskommunene har på bok, doblet seg fra 5 mrd. kr til 10 mrd. kr. Det er et uttrykk for at fylkene faktisk jevnt over har gått med overskudd. Det gjelder i aller høyeste grad Nordland, som har hatt solide driftsoverskudd gjennom hele denne perioden, med lav gjeld og nesten 1 mrd. kr på bok. Slik at beskrivelsen av at Nordland har kommet spesielt dårlig ut under denne regjeringen, er ikke en beskrivelse som jeg deler. Tvert om vil jeg si at Nordland er blant de fylkene som nettopp har god og solid økonomi, som har hatt solid overskudd, og som har muligheten til å gjøre prioriteringer innenfor den økonomiske rammen som de har til rådighet.

Presidenten: Helge André Njåstad – til oppfølgings-spørsmål.

Helge André Njåstad (FrP) [11:00:54]: Eg er van til å venta på ferja, så å venta på tur for å stilla spørsmål går òg bra.

Eg hadde òg tenkt å stilla oppfølgings-spørsmålet til kommunalministeren. Eg synest det er litt ironisk at Arbeidarpartiet i 2010 flytta ansvaret vekk frå samferdselsministeren, og ti år etter er det han dei stiller spørsmål om ein sak dei har gjeve til sine egne fylkespolitikarar, og dei har feila totalt på å setja ned ferjeprisane.

Eg hadde òg tenkt å stilla spørsmål til kommunalministeren, som no har ansvaret for å setja fylkeskommunane i stand, om korleis situasjonen eigentleg er i norske fylkeskommunar. No svarte han delvis på spørsmålet til Arbeidarpartiet at han er svært god – det er 5 mrd. kr meir på bok i norske fylkeskommunar i dag enn det var då ansvaret vart flytta over til fylkeskommunane. Fylkeskommunane har stort handlingsrom til å gjera egne prioriteringar.

Mitt spørsmål er: Når Arbeidarpartiet, det største opposisjonspartiet her i salen, viser ein sånn mistillit til fylkesnivået, er det då sånn at ein revurderer å ha ein fylkeskommune i det heile, når ein ikkje stoler på at dei har handlingsrom? Og er det i alle fall rom for å vurdere å ta fleire ferjer tilbake til staten når dei som var arktektane bak å flytta dei, synest det er ein dårleg idé ti år etterpå?

Statsråd Nikolai Astrup [11:02:06]: Jeg tror ikke vi skal trekke en så vidtrekkende konklusjon av akkurat

dette spørsmålet at vi skal avskaffe fylkesnivået. Representanten kjenner jo Høyres primære syn i denne saken, men jeg mener at når vi først har fylkeskommuner, må de ha meningsfulle oppgaver å utføre som samfunnsutviklere. Sånn sett er det fornuftig at man nå både har overført sams vegadministrasjon, og at de også har ansvaret for fylkesveiene og kan se disse prioriteringene i sammenheng. Det er en viss logikk i det.

Så er det selvfølgelig opp til fylkene å prioritere de oppgavene de mener er de viktigste i sin region, innenfor de pengene de har til rådighet. Det er statens oppgave å sørge for at fylkene har de rammene de trenger for å kunne utføre oppgavene sine på en god måte. Det ansvaret har denne regjeringen tatt, og det ansvaret skal vi fortsette å ta i tiden fremover, også når det gjelder ferjer. Vi har gjort mye for å styrke ferjeøkonomien de siste årene. Det må vi fortsette med og sørge for at de har god nok økonomi til å gi et godt ferjetilbud i alle regioner hvor det er aktuelt.

Presidenten: Helge André Njåstad – til oppfølgings-spørsmål.

Helge André Njåstad (FrP) [11:03:14]: Det er heilt riktig som statsråden seier, at me har gjort masse. Det er samarbeidet mellom regjeringspartia og Framstegspartiet som styrkte økonomien til ferjefylka, og ein har styrka den generelle kommuneøkonomien, sånn at både kommunar og fylkeskommunar har meir på bok, har større overskot og har eit større handlingsrom. Difor er det veldig ironisk at Arbeidarpartiets nestleiar, Skjæran, sit i fylkestinget og stemmar imot å bruka det handlingsrommet han har fått av dette stortingsfleirtalet, samtidig som han i programprosessen gjev inntrykk av at dei kan løysa det nasjonalt.

Eg gjev statsråden nok ei anledning til å reflektera litt rundt handlingsrommet i norske fylkeskommunar. Han nemnde Nordlands økonomi. Eg veit at òg Møre og Romsdal har hatt overskot. Mitt heimfylke Vestland har hatt overskot. Likevel har ein høge ferjeprisar. Det som er kjensgjerninga med dei fylkeskommunane, er at dei er styrte av de raud-grøne partia. Dei same som no meiner at prisane er ansvaret til staten, har hatt moglegheit til å setja dei ned. Dei har valt å ikkje gjera det. Kan statsråden seia noko om handlingsrommet i andre fylkeskommunar til å setja ned ferjeprisar viss dei prioriterer det lokalt?

Statsråd Nikolai Astrup [11:04:18]: Frem til 2010 hadde vi et riksregulativ for ferjer, som ble fulgt overalt, naturligvis. Det innebar en liten økning i ferjeprisene hvert år. Etter at man overførte en del ferjer til fylkene, har vi sett en gradvis økning i ferjeprisene utover det som fremgår av statens regulativ på dette området. I

Nordland har man på enkelte strekninger valgt å gå langt over det som har vært statens norm for dette. Det ble f.eks. foreslått, hvis jeg ikke husker helt feil, 68 pst. økning i takstene på ett samband – over det som fremgår av statens regulativ. Jeg mener, som jeg sa i mitt svar, at eksempelvis Nordland har hatt solid overskudd. De har lav gjeld, de har bygget seg opp 1 mrd. kr på bok, og de har mulighet til å sette ned ferjeprisene på sine fylkesferjer hvis de ønsker det. Det er et spørsmål om politisk vilje.

Presidenten: Bård Hoksrud – til oppfølgingsspørsmål.

Bård Hoksrud (FrP) [11:05:26]: Jeg vil gjerne stille spørsmål til samferdselsministeren, hvis det er mulig.

Jeg synes også det er ganske fascinerende å høre på Arbeiderpartiet, som sier at de vil redusere prisen på ferjer osv., men i alternativet til statsbudsjett lå det ikke inne én eneste krone. Statsråden sier at han er veldig fornøyd med mange av de tiltakene han gjør i forbindelse med klima, elferjer, teknologiendringer osv., men det gjør at kostnadene går ganske kraftig opp. Det er en utfordring som Fremskrittspartiet ser, og vi opplever nå at det er veldig mange som synes at kostnadene begynner å bli veldig store.

Jeg har også lyst til å utfordre statsråden litt om beredskap og sikkerhet. Nå er det sånn at hver fylkeskommune bestiller hver sin båt og tilpasser den til hvert enkelt sted. Det betyr at det blir vanskeligere å flytte disse båtene over ved forskjellig hendelser og forskjellige ting. Det kunne vært interessant om statsråden kunne svare på hvordan han ser på sikkerheten og beredskapen, om han også er bekymret for at når man ikke velger løsninger som man kan bruke flere steder, har det en konsekvens for sikkerheten.

Statsråd Knut Arild Hareide [11:06:32]: Det er eit godt spørsmål. Me hadde ein annan og tydelegare fleksibilitet på ferjene da alle gjekk på diesel – det trur eg me skal vere så ærlege og seie. Me byggjer no ferjekaier med ladeinfrastruktur. Dette er norsk teknologi. Det er norsk næringsliv som har drive fram dette arbeidet, og derfor går det veldig fort. Det er nokre fylke som har gått fremst. Vestland fylke har verkeleg satsa, og no ser me at dei andre fylka kjem etter. Når me får det på plass, får me i realiteten den same fleksibiliteten, men me må nok i ein overgangsfase ha fleire ferjer i beredskap for å sikre det. Me veit kor avhengige me er av dei, og det er enkelte område som er heilt avhengige av å ha ferjene, nettopp for å sikre ein god beredskap. Me treng ein større beredskap i det skiftet som er på veg, men me bør nok fortsetje det skiftet fordi det er den riktige utviklinga.

Presidenten: Bengt Fasteraune – til oppfølgings-spørsmål.

Bengt Fasteraune (Sp) [11:07:35]: I dag morges fikk jeg en melding fra en fornuftig, jordnær øyboer. Han sier som så: Når jeg kjører om bord på en ferje etter å ha betalt ferjebilletten, tenker jeg på: Hva med veiavgiften vi betaler? Stopper den på veikanten? – Det beskriver vel egentlig litt av det vi har snakket om her i dag. I dette langstrakte landet vårt er det mange innbyggere som ikke er landfaste. De kommer aldri til å få en bro, de kommer aldri til å få en tunnel. For disse innbyggerne er det ikke noe annet alternativ enn ferje og hurtigbåt. For disse oppleves det særdeles urettferdig når prisene skyter i været, og at man kanskje registrerer at trikkebilletten i Oslo går ned, og man får betalt for å pigge sykkelne sine om vinteren.

Senterpartiet mener at øysamfunn og kommuner som ikke er landfaste bør ha et gratis ferjetilbud. For dem som bor på disse stedene, er ferje og hurtigbåt det eneste alternativet for å komme seg fram. Vil statsråden ta initiativ til en slik utredning for å finne ut av dette?

Statsråd Knut Arild Hareide [11:08:57]: Nei, eg vil nok ikkje leggje til rette for at me skal ha gratis ferje. Som ein som har vakse opp med ferje, trur eg at kystbefolkninga er glade for å betale for ferja si, men dei er opptatte av at prisen ikkje må bli for høg. Det må vere innan rimelege grenser. Det trur eg er vår felles utfordring, for det har vore ein auke som også bekymrar meg. Så skal me vere klare over at ein del av den auken kjem av at me legg heile betalinga på bilen fordi me har AutoPASS. Køyre ein bil med tre eller fire passasjerar, kjem ein langt betre ut i dag enn ein gjorde tidlegare. Men køyre ein aleine i bilen, er det dyrare enn tidlegare. Eg er opptatt av at me ikkje må få ein vidare auke, og derfor er eg opptatt av å bidra og hjelpe til i den klimasatsinga som me er nøydd til å gjere. Me har brukt 1,6 mrd. kr til det, og me har også auka for riksvegferjene.

Presidenten: Uten antydning til kø eller ventetid går vi nå videre til neste hovedspørsmål, fra representanten Helge André Njåstad.

Helge André Njåstad (FrP) [11:10:17]: Mitt spørsmål går til Nikolai Astrup, som kommunalminister og og bustadminister.

Framstegspartiet er oppteke av bustadpolitikk. Me følgjer biletet nøye og diskuterer med både lokalpolitikkarar og andre. Me ser at me no er i ein situasjon i Noreg der me har ei utvikling som viser at både tilflytting til landet gjennom innvandring, fødselsoverskot og befolkningsvekst, viser ei anna utvikling enn bustadbygginga. Dei grafane har kryssa kvarandre i 2009, og

etter det har me sett ei utvikling der det har vorte bygd færre bustader enn folketalsveksten skulle tilseia. Det ser me igjen òg på prisane, spesielt i storbyane. Kanskje spesielt i hovudstaden, som er heimkommunen til ministeren, ser ein at der er det stor avstand mellom kva som blir bygd, og kva som er behovet for talet bustader.

I tillegg har me ein del fordyrande prosessar. Det er lange planprosessar, det er dyrt å byggja, og det bidreg til at bustadprisane stig. Det blir stadig vanskelegare for unge og for folk flest å koma seg inn på bustadmarknaden. Me ser det òg veldig tydeleg på sjukepleiarindeksen, som viser kva ein har råd til å kjøpa seg av bustad med ei vanleg sjukepleiarløn. Me ser at det blir stadig færre bustader å velja i, spesielt i storbyane.

Dette er ei sak som har eit sånt klassisk skilje der lokalpolitikarane sjølv sagt peiker mot rikspolitikken og seier at det er der problemet ligg. Me har ofte same fokus og seier at det er lokalpolitikarane som planlegg, regulerer, byggjer og set i gang for lite.

Eg vil bruka anledninga til å utfordra kommunalministeren som bustadminister på kva grep han vil gjera for å motverka den situasjonen me ser, at bustadene er for dyre, og at det blir bygd og planlagt for få bustader i stort.

Statsråd Nikolai Astrup [11:12:25]: Takk for spørsmålet. Dette er et viktig tema, men som representanten selv er inne på, er ikke dette en problemstilling staten kan løse alene, selv om jeg ikke skal peke utelukkende på andre. Vi må jobbe sammen om å bidra til å få fart i boligbyggingen, særlig i pressområdene.

Det er ikke ett boligmarked i Norge, det er mange ulike boligmarkeder med helt ulike utfordringer. I noen av de største byene er det et betydelig press, det er en betydelig svakhet på tilbudssiden. I deler av distriktene er det en helt annen type utfordring, nemlig at i det øyeblikket man har bygget en bolig, får man ikke igjen pengene hvis man forsøker å selge den.

Jeg oppfatter at spørsmålet handler om press i boligmarkedet. Det vi kan bidra med fra statens side, er at vi må ha enklere regler. Vi må ha mer digitalisering av både plan- og byggesaksprosesser. Vi må fortsette arbeidet med å unnta enkle tiltak fra søknadsplikt slik at vi frigjør kapasitet hos kommunene til å behandle de større og mer komplekse sakene som gir større volumer. Vi har allerede unntatt f.eks. garasjer for søknadsplikt. Nå skal vi også unnta terrasser og frittstående uthus som ikke brukes til beboelse – innenfor visse rammer, selvsagt. Vi fortsetter med det.

Vi fortsetter også med å utvikle verktøykassen for digitalisering av byggesaker og digitalisering av plansaker. Jeg var nylig med på å sende ut det første heldigi-

tale planvarselet, som gjaldt E6 i Trøndelag. Det er klart at det sendes ut mange varsler i plansaker, fire stykker gjennom prosessen i hver sak, og det er mange plansaker totalt, så dette har stor betydning. Vi må fortsette å jobbe med det, men vi kommer ikke utenom at tiden for å få frem reguleringsplaner, må ned i de store byene, og tiden det tar å saksbehandle byggesøknader, må også ned.

Helge André Njåstad (FrP) [11:14:27]: Takk for svaret. Det er bra at staten kan bidra med noko, sjølv om uthus som ein ikkje kan bu i, ikkje hjelper på bustadsituasjonen, og heller ikkje garasjar. Det me er nøydd til å gjera, er, som statsråden var inne på, å få ned planprosessane. Framstegspartiet er klar til å danna fleirtal for å redusera planleggingstida og få ned planleggingsprosessen. Me er òg klare til å redusera eigedomsskatten ytterlegare for dei som har ein bustad og har dyre utgifter med å bu. Byggesaksgebyret må me gjerne setja eit tak på, sånn at det ikkje blir endå dyrare å søkja om igangsetjing. Og me bør ha ein gjennomgang av verneførselene, som ofte blir brukte som grunnlag for å stoppa prosjekt. Eg vil gjerne utfordra statsråden på om han er villig til å gå ytterlegare i den retninga for å få opp planlegging og få ned planleggingstida i samarbeid med Framstegspartiet.

Statsråd Nikolai Astrup [11:15:18]: Takk for spørsmålet.

Jeg er selvfølgelig helt enig i at hensikten med å frita garasjer fra søknadsplikt ikke er at man skal bo i dem, men det vil også frigjøre kapasitet hos plan- og bygningsetatene, som da kan brukes til å behandle nettopp boligsøknader. Det mener jeg er viktig.

Her forleden kunne vi lese i E24 at i Oslo tar det nå i gjennomsnitt 161 dager å få tildelt saksbehandler, mens lovens frist for å behandle byggesaker er tolv uker, hvilket betyr at i det øyeblikket du får saksbehandler, har du allerede oversittet fristen. Da blir det jo relativt billig for utbygger, for da bortfaller byggesaksgebyret. Samtidig gir dette et insentiv for kommunen til å finne feil i saksbehandlingen, som gjør at man kan restarte behandlingstiden. Vi må se på om dette er en hensiktsmessig måte å gjøre det på, for å si det sånn. Det er viktig at man kan behandle byggesakene mye raskere enn i dag. Hvis regelverket står i veien for det, skal vi selvsagt bidra med vårt fra statens side.

Presidenten: Det blir oppfølgingsspørsmål – først Helge André Njåstad.

Helge André Njåstad (FrP) [11:16:19]: Det er heilt riktig – me må få ned tida det tek å få ein byggesøknad godkjend, og me må få plan- og byggesaksetatane til å

vera ja-folk, til å hjelpe folk i staden for å leita etter ein grunn til å få inn gebyret og få bruka den tida dei ønskjer. Eg kunne godt tenkja meg at me gjekk i den retninga at viss ikkje kommunen har reagert innanfor fristen, er det berre å setja i gang og byggja, sånn som det var tidlegare, då ein sette press på kommunen. No set ein press på at ein skal få inn gebyret, men som statsråden seier, då leiter ein berre etter ein grunn og ein liten kommafeil for å få lov likevel til å bruka den tida ein ønskjer. Det hadde vore veldig bra viss ein sette eit press på kommunane: Viss dei ikkje har svart innanfor tida, kan utbyggjaren gå i gang og byggja. Då vil kommunane få farten opp og sørgja for at saksbehandlinga går endå raskare. Og så må kommunane heva terskelen for kva dei legg seg borti av småting. Det er altfor mykje finjuss i kommunane, og det er for få kommunar som er skikkelege ja-kommunar og leiter etter grunnar til å seia ja i staden for grunnar til å seia nei.

Så me etterlyser at me skal få endå fleire forenklingar. Eg veit at statsråden hadde ute på høyring forenklingar på dispensasjon, og eg forventar at han snart kjem til Stortinget med det.

Statsråd Nikolai Astrup [11:17:33]: Jeg tror det er veldig viktig at de som sitter rundt i kommunene, ikke er systemets forsvarere ut til folket, men bidrar til at det folkelige skjønnnet gjør seg gjeldende i systemet. Det gjelder i aller høyeste grad også byggesøknader.

Jeg tror at noe av den finjussen som representanten sikter til, handler om at man skal unngå konflikter i etterkant, bl.a. mellom naboer, og jeg tenker at det kan være tidsbesparende for alle at man avklarer en del spørsmål i forkant. Når det er sagt, er det likevel slik at vi må hjelpe kommunene med å gjøre en enda bedre jobb med å hjelpe dem som søker, med å avdekke feil så tidlig som mulig i prosessen, slik at man får komplette søknader og kan behandle dem mye raskere enn i dag. I dag tar det altfor lang tid i mange tilfeller å få avdekket at det er mangler ved søknaden. Det innebærer at man restarter prosessen, og at alt tar vesentlig lengre tid.

Med plattformen Fellestjenester BYGG er litt av hensikten også at automatisk kontroll av byggesøknaden før den sendes til kommunen, skal tilbys, og dermed vil dette kunne effektiviseres.

Presidenten: Per Olaf Lundteigen – til oppfølgings-spørsmål.

Per Olaf Lundteigen (Sp) [11:18:54]: I store deler av landet er markedsverdien av bolighus langt lavere enn kostnadsverdien ved nybygg. I Gamvik i Finnmark er markedsverdien kanskje 50 pst. av nybyggingskostnaden. I henhold til Finansdepartementets utlånsfor-skrift, gjeldende fra 1. januar 2021, heter det i § 7, Belå-

ningsgrad, at nedbetalingslån ikke kan overstige 85 pst. av en forsiktig vurdert markedsverdi. For Gamvik i Finnmark betyr dette at en ung familie må ha en egenkapital på minst 2 mill. kr dersom en bygger et hus på 4 mill. kr.

Kommunalministeren har ansvaret for Husbanken. Mitt spørsmål er: Vil statsråden ta initiativ til at Husbanken får nytt regelverk, slik at de kan toppfinansiere disse boligene gjennom lån som dekker differansen mellom eksempelvis 50 pst. og 85 pst av byggekostnaden?

Statsråd Nikolai Astrup [11:19:57]: Det er min forståelse at Husbanken kan gi lån til mennesker som i utgangspunktet ikke er innenfor den tradisjonelle målgruppen til Husbanken, men som står nettopp i den problemstillingen som representanten nevner, at man ikke kan få lån på kommersielle vilkår i en bank, rett og slett fordi huset er mindre verdt når det er ferdig bygget enn det koster å bygge det.

Så brukes nok dette i litt for liten grad i dag, men vi har bedt Distriktssenteret og Husbanken se nærmere på denne problemstillingen, om hvordan man kan bidra til at vi får et boligmarked som er mer i balanse, også i distriktene.

Presidenten: Per Olaf Lundteigen – til oppfølgings-spørsmål.

Per Olaf Lundteigen (Sp) [11:20:50]: Det er hyggelig å få det svaret, for det statsråden nå sier, er at det som i dag er en mulighet, men som er en veldig trang mulighet, er noe som statsråden vil se nærmere på. Mitt spørsmål er ganske prinsipielt, for det er en rekke steder i Norge hvor markedsverdien på et nytt hus er langt lavere enn hva det koster å bygge huset. Dette fører til at unge familier ikke tør å bygge i de områdene, og det fører til at bedriftene da ikke får den arbeidskraften som en ønsker seg. Så her har vi et systemproblem.

Så det som altså statsråden sier, for å gjenta mitt spørsmål, er at en her vil gå inn og se på en regelverks- endring, som er prinsipiell, overfor alle dem hvor det er en stor differanse mellom det som er markedsverdi og 85-prosenten, som brukes ved kjøp av bolig.

Statsråd Nikolai Astrup [11:21:49]: Mitt utgangspunkt er vel at regelverket åpner for dette i dag, men så er det grunn til å se på praktiseringen av regelverket. Men er det behov for å se på selve regelverket, vil vi selvfølgelig også gjøre det, i lys av de vurderinger som vi etter hvert får fra Husbanken og fra Distriktssenteret.

Jeg er helt enig med representanten i at dette er en problemstilling, og ikke minst er det en problemstilling i mange distriktskommuner hvor den demografiske utviklingen er slik at det blir stadig flere eldre og stadig

færre i yrkesaktiv alder. Mange av de eldre bor i boliger som ikke nødvendigvis egner seg for alderdommen, men det å bygge nytt og selge og flytte inn i f.eks. en mindre leilighet i nærheten av sentrum av bygda, er ikke regningssvarende. Og det er en utfordring, fordi det sementerer bosettingsmønsteret og gjør også at unge mennesker som ønsker å flytte til bygda, ikke har tilgjengelige hus fordi de da okkuperes av mennesker som i praksis ikke får solgt de husene de sitter i i dag. «Okkuperes» var feil ord!

Per Olaf Lundteigen (Sp) [11:22:54]: Vi skjønnte hva du mente.

Statsråd Nikolai Astrup [11:22:57]: Ikke sant? Jeg håper alle skjønnte hva jeg mente.

Presidenten: Da går vi videre til neste hovedspørsmål.

Anniken Huitfeldt (A) [11:23:12]: Mitt spørsmål går også til kommunalministeren. For ordens skyld tror jeg at når Høyre-menn snakker om husokkupasjon, skjønner vi alle at det ikke er noe skummelt ved det. (Munterhet i salen)

Raset i Gjerdrum har rystet oss alle, og i går ble det funnet ytterligere to omkomne, etter lang tids søk. Jeg tror vi alle er imponert over innsatsen fra folk i lokalsamfunnet, frivillige i søk- og redningstjenesten, helsevesenet, NVE og kommunen. Nå er det viktig at vi stiller opp for Gjerdrum også når media ikke rapporterer fra rasstedet. Kommunalministeren har tidligere vært svært imøtekomende i spørretimen når det gjelder om staten skal stille opp. Han har sagt at staten skal bidra med å dekke de akutte kostnadene her og nå og de mer langsiktige kostnadene, som gjenoppbygging av infrastruktur. Han har også sagt at han vet at det ligger en søknad til behandling nå, og at den skal behandles raskt.

Men som i alle andre kommuner er folk i Gjerdrum usikre på hva det faktisk betyr å stille opp. Skal staten betale for ekstrakostnadene knyttet til å få eldre på sykehjem i nabokommunen også når forsikringsperioden går ut? Får de mer penger til helsetjenester? Det er mange som sliter med vonde tanker etter raset. Skal staten stille opp for å få opp avfall i hele rasområdet, og får tekniske tjenester økt kapasitet til å hjelpe kommunens innbyggere?

Kommunen har ikke fått noe brev med klare løfter om hva staten faktisk skal betale. Spørsmålet mitt er: Kan kommunen forvente et klart svar fra statsråden på hva staten faktisk skal stille opp med for Gjerdrum kommune?

Statsråd Nikolai Astrup [11:24:53]: Takk for spørsmålet. La meg først si at jeg er helt enig med represen-

tanten Huitfeldt i at det er gjort et formidabelt arbeid fra kommunens side i Gjerdrum. Det har jeg også formidlet til ordføreren. Her har lokalsamfunnet virkelig håndtert en på alle plan utrolig krevende situasjon på en forbilledlig måte. Jeg vil også si at nabokommunene har stilt opp og virkelig vært uvurderlige i den situasjonen de har stått i. Det er veldig bra. Mitt inntrykk er at det fortsetter.

Representanten viste til en søknad fra Gjerdrum kommune om forskuttering av skjønnsmidler. Den behandlet vi i realiteten dagen etter at vi hadde fått den, så de pengene er utbetalt. Det var en forskuttering på 20 mill. kr. Det er ingenting i denne sammenheng, men det er viktig for oss også å vise at det skal ikke stå på oss når det kommer til midler. Utover en bitteliten egenandel per innbygger – dette er et standard opplegg etter naturkatastrofer – dekker staten utgifter som knytter seg til f.eks. skader på kommunal infrastruktur. Det er det mye av i Gjerdrum. Men staten dekker også andre utgifter, som er indirekte knyttet til hendelsen, altså utgifter de har hatt med at mennesker må bo på hotell, det som ikke dekkes av forsikringsselskap, osv.

Akkurat hvor grensen går for hva som skal dekkes, avhenger også av hva slags utgifter som nå dukker opp. Vi har ikke den oversikten per i dag, men at staten skal stille opp for Gjerdrum, er det absolutt ingen tvil om. Så vil det ta litt tid før både kommunen og vi har full oversikt over dette. Statsforvalteren er tett koblet på. Vi har god og jevn kontakt med statsforvalteren. Jeg har også snakket med ordføreren selv ved noen anledninger, og jeg har inntrykk av at de etter forholdene håndterer dette veldig godt. Jeg har også understreket at terskelen må være lav for å ta kontakt med oss hvis de trenger noe.

Anniken Huitfeldt (A) [11:26:56]: Det som gjør kommunen usikker, er når de ser at det er behov for økt helsehjelp: Skal vi bare betale penger for det, og vil staten si at det er andre type kostnader i ettertid? Så jeg tror det er viktig at den dialogen tas det også initiativ til fra statsråden selv. For de må hjelpe sine innbyggere med tekniske tjenester og veldig mange andre ting. Det er jo ikke alltid det er lett å forhandle med staten, så jeg tenker at det bør være et politisk ansvar som statsråden selv må ta. Hvis ikke er det veldig vanskelig for en så liten kommune som Gjerdrum å klare å gjøre alt de skal gjøre, og det som innbyggerne skal forvente.

Jeg vet at NVE ikke er statsrådens konstitusjonelle ansvarsområde, men veldig mange på Romerike, og i resten av landet, også Gjerdrum, er veldig opptatt av å samarbeide med en veldig profesjonell fagetat, som NVE er. Vil statsråden bidra i diskusjonen om at de kan hjelpe kommunene i større grad enn nå? Det tror jeg er

viktig for alle landets kommuner som har kvikkleire-problematikk.

Statsråd Nikolai Astrup [11:28:03]: Jeg tar gjerne initiativ til et møte med Gjerdrum kommune for å avklare mer i detalj hva slags type utgifter som dekkes av staten i forbindelse med naturskade av dette omfanget. Dette har vi rutiner for, det er dessverre ikke første gangen det har skjedd. Vi skal gjerne tydeliggjøre for Gjerdrum hva slags utgifter det er snakk om, selv om jeg tror at Statsforvalteren har kommunisert noe av dette. Vi skal forsikre oss om at budskapet kommer frem.

NVE har en viktig rolle som fagmyndighet, og representanten har helt rett i at det ikke er mitt konstitusjonelle ansvarsområde, men vi kan vel generelt sett si at det er viktig at den ekspertisen som NVE har, også kommer kommunene til del, særlig når de skal planlegge nye utbygginger på egen grunn.

Presidenten: Den muntlige spørretimen er nå omme.

Sak nr. 2 [11:29:07]

Ordinær spørretime

Presidenten: Det foreligger ingen endringer i den oppsatte spørsmålslisten.

Spørsmål 1

Mona Fagerås (SV) [11:29:30]: «Barneombudet er «overrasket over at regjeringen har valgt å åpne for hjemmeskole der det ikke er begrunnet i smittevern-hensyn». Regjeringens forskriftsendring er for dårlig innrammet, og det er for dårlig utredet hvilke konsekvenser regelverket vil få for barn og unge. Kunnskapsministeren må synliggjøre bedre hvordan hun har veid behovet for økt adgang til hjemmeopplæring opp mot de negative konsekvensene.

Kan statsråden redegjøre for hva som ligger til grunn for forskriftsendringen på «gult nivå» som åpner for mer hjemmeskole?»

Statsråd Guri Melby [11:30:06]: La meg aller først understreke at hovedregelen fortsatt er at elevene skal være på skolen. Forskriftsendringen åpner for at skoleeiere for en begrenset periode kan beslutte å gi mindre deler av opplæringen hjemme til elever på ungdomstrinnet og i videregående skole. Adgangen til å gi noe av opplæringen som hjemmeopplæring gjelder bare på skoler med mye fravær knyttet til covid-19 over tid, og vilkåret er at det må være nødvendig av hensyn til elevenes samlede opplæring. I forskriften er det videre fast-

satt at opplæringen bare kan gis hjemme dersom det er pedagogisk forsvarlig, og at elevenes beste skal være et grunnleggende hensyn i vurderingen av om deler av opplæringen skal gis som hjemmeopplæring. Dette er altså en snever åpning til å bruke noe hjemmeopplæring dersom det er nødvendig av hensyn til elevene.

Samtidig med denne forskriftsendringen har jeg innført krav til all hjemmeopplæring for å sørge for at elevene får god oppfølging gjennom skoledagen selv om opplæringen må skje hjemme. Jeg har også innført en plikt for skoleeiere til å melde fra til Statsforvalteren ved beslutning om hjemmeopplæring.

Gjennom hele pandemien har jeg hatt jevnlige møter med representanter for skoleeiere, skoler, lærere og elever. Erfaringene deres er at det i perioder med mye fravær blant elever og lærere over tid er krevende å gi opplæring av god kvalitet. I noen tilfeller fører smitteverntiltakene til at man må ha kombinerte opplegg, der noen av elevene er på skolen og noen er hjemme, der det er endringer fra dag til dag, bruk av ukvalifiserte lærere og mye selvstendig arbeid. I slike tilfeller kan adgangen til å gi noe hjemmeopplæring gi større forutsigbarhet, bedre planlagte undervisningsopplegg og bruk av kvalifiserte lærere som elevene har en trygg og personlig relasjon til.

Forskriftsendringen er altså en sikkerhetsventil som skal kunne brukes for å tilby hjemmeopplæring når det ikke er mulig å tilby god undervisning på i skolen. I forkant av forskriftsendringen ble det gjennomført en høring, og jeg har hatt møter og dialog med sentrale aktører i flere omganger. Jeg er opptatt av å legge til rette for at elevenes behov blir ivaretatt i størst mulig grad, derfor har jeg lyttet til dem som kjenner situasjonen i skolene best. Jeg er kjent med at det er ulike oppfatninger om endringen. Det har jeg tatt på alvor, og jeg har gjort flere innstramninger sammenlignet med det som var på høring. Jeg mener forskriftsreglene om hjemmeopplæring nå er godt rammet inn gjennom både strenge vilkår, krav til hjemmeopplæringen og en meldeplikt til Statsforvalteren. Jeg vil føye til at det gir oss en god mulighet til også å overvåke måten dette blir brukt på.

Mona Fagerås (SV) [11:22:51]: Å være borte fra skolen har negative konsekvenser for elevenes læring og hvordan barn og unge har det. Det kan få negative konsekvenser for elevenes psykiske helse og at færre barn blir fanget opp av hjelpetjenesten. Jeg føler at kunnskapsministeren prøver å bagatellisere de endringene som er gjort, og sier at hjemmeskole skal bli lite brukt. Men når vi ser på innspillene som hun selv viser til i høringsrunden, er jo reaksjonene alarmerende, ikke bare fra FHI, men også fra Barneombudet, som er satt til å

passe på barnas rettigheter. De bruker sterke ord i sine advarsler. Den mangelfulle opplæringen elever får, og har fått, kan få store konsekvenser både på kort og på lang sikt, og Barneombudet er særlig bekymret for de faglige og psykososiale konsekvensene. Gjør det virkelig ikke inntrykk på ministeren når det kommer så sterke advarsler fra dem som er satt til å forvalte smittevernregimet, og fra dem som er satt til å forvalte barnas rettigheter?

Statsråd Guri Melby [11:23:56]: De høringsinnspillene vi fikk, var veldig viktige for oss, og det gjorde også at vi gjorde en rekke endringer i forskriften, som gjorde at den ble tydeligere begrenset. Vi innførte en meldeplicht, som jeg tror bidrar til at det er en ganske høy terskel. Dette er ikke noe som en enkeltlærer bare kan finne på å gjøre i morgen fordi det er litt krevende. Dette er noe som skoleeierne må vedta, og som de må dokumentere begrunnelsen for. Jeg tror at terskelen for å bruke dette er ganske høy.

Jeg mener at vi ikke bare skal lytte til faginstansene. Vi er også nødt til å lytte til dem som jobber med disse barna hver eneste dag, til dem som i praksis sørger for at barns rettigheter blir tatt vare på. Det er jo i veldig stor grad de som jobber i skoler og barnehager. De har vært veldig tydelige på at de trenger denne åpningen. Det er det som gjør det mulig for dem å gi best mulig kvalitet i opplæringen. Da synes jeg at vi også skal lytte til dem.

Mona Fagerås (SV) [11:24:55]: På tross av disse endringene som ministeren viser til, sier Redd Barna og Barneombudet til oss i opposisjonen at vi bør stoppe denne forskriftsendringen. Rådene er fortsatt tydelige.

Så forstår jeg veldig godt hensynet til lærerne og hvordan lærerorganisasjonene har stilt seg i denne saken. Det er knalltøft å jobbe i skolen under denne pandemien, men det handler ikke om, som Melby har forsøkt å vri det til i mediene, at ikke SV har tillit til skoleledere og lærere. Dette handler rett og slett om en for dårlig innrammet forskrift. Det er for dårlig utredet hvilke konsekvenser dette vil få for barn og unge. Det må være smittevern hensyn og hensynet til liv og helse som skal veies opp mot elevenes rett til utdanning. Bruk av hjemmeopplæring bør derfor følge det lokale smittevernnivået og være tett knyttet til smittevern hensyn.

Kan kunnskapsministeren si om det er utredet hvilke konsekvenser hjemmeskole får for barn og unge?

Statsråd Guri Melby [11:26:04]: Jeg tror vi bare må erkjenne at i en pandemi gjennomfører vi tiltak som ikke er nøye utredet. Det at vi stengte skolene den 12. mars i fjor, f.eks., var ikke veldig grundig utredet,

men det er helt åpenbart at det hadde veldig store konsekvenser for titusenvis av norske barn og ungdommer.

Jeg mener det er en ganske stor vesensforskjell på om en klasse kanskje har språk valgfag noen timer i uken digitalt og full hjemmeskole og full stenging. Det er to veldig forskjellige ting vi snakker om. Representanten sier at dette ikke handler om manglende tillit, men jeg synes det er vanskelig å forstå det på noen annen måte.

Vi gir lærere, skoleledere og skoleeiere i oppgave å vurdere hva som er det pedagogisk beste alternativet for barna. Det er ikke sånn at det å være fysisk til stede alltid, i enhver situasjon, er det beste alternativet. Hvis alternativet er at den spesialpedagogen som skulle sitte med de to ungene som har ekstra behov, heller må inn i tyskklassen i stedet for at den læreren som er i hjemmekarantene, kan gi tyskklassen den undervisningen som han er best skikket til, tror jeg kanskje det siste innimellom er et bedre valg.

Spørsmål 2

Freddy André Øvstegård (SV) [11:37:27]: «Redd Barna har i et eget brev til utdannings- og forskningskomiteen påpekt at det skal svært tungtveiende grunner til for at det skal åpnes for mer hjemmeskole. «I så inn- gripende saker må en ta en barnets beste-vurdering hvor barn og unge selv må involveres», skriver de.

Er det utført en «barnets beste-vurdering» av forskriften om mer hjemmeskole på gult nivå, i hvilken grad er barn og unge hørt i prosessen, og mener statsråden mer hjemmeskole er til barns beste?»

Statsråd Guri Melby [11:38:03]: La meg innlede med å understreke at hensikten med forskriftsreglene om hjemmeopplæring på gult nivå er å legge til rette for at elevenes behov – og dermed også barns behov – blir ivare tatt i størst mulig grad. Så hele poenget er hensynet til barns beste. Selv om det kanskje hadde vært taktisk av meg å si at vi gjør det for lærerne, er det for elevene, for barna, vi gjør dette.

Det klare utgangspunktet er at det helt åpenbart er best for elevene å få opplæring på skolen sammen med jevnaldrende og av kvalifiserte lærere. Dessverre er ikke dette alltid mulig i den situasjonen vi står i. I noen tilfeller fører smitteverntiltakene, som jeg sa i mitt forrige innlegg, til kombinerte opplegg, der noen av elevene er på skolen og noen er hjemme, der det er bruk av ukvalifiserte lærere og mye selvstendig arbeid, og der det er endringer fra dag til dag fordi noen er i karantene, noen har sykefravær, osv. I slike tilfeller er det ikke helt åpenbart hva som er elevenes beste. Spørsmålet er da hvem vi skal la ta den vurderingen.

I noen tilfeller mener jeg det vil være bedre for elevene å få noe hjemmeopplæring for å kunne oppnå mer forutsigbarhet, bedre planlagte opplegg og bruk av kvalifiserte lærere som elevene har en trygg og personlig relasjon til.

Denne forskriftsendringen er en sikkerhetsventil som skal kunne brukes for å tilby hjemmeopplæring når man ikke kan tilby god undervisning på skolen, noe vi alle må erkjenne er en situasjon som oppstår innimellom i dagens situasjon. I slike tilfeller mener jeg det kan være til elevenes beste å få noe hjemmeopplæring, og at skoleeierne er nærmest til å vurdere hvordan opplæringen skal organiseres for å ivareta elevenes behov i størst mulig grad.

Det er også fastsatt i forskriften at elevenes beste skal være et grunnleggende hensyn i skoleeierens vurdering av om deler av opplæringen skal gis som hjemmeopplæring.

Jeg har gjennom høringen og etterfølgende møter fått innspill fra flere aktører som ivaretar interessene til barn og unge. Jeg har også gjennom pandemien, og i denne saken spesielt, hatt god dialog med Elevorganisasjonen. I tillegg har jeg fått innspill fra kommuner, skoler og lærere som har ansvaret for elevenes opplæring, og som har gode forutsetninger for å vurdere konsekvensene for elevene ved ulike typer organisering. Hensynet til elevenes beste, og dermed også barnas beste, er dermed grundig belyst og vurdert i forkant av forskriftsendringen.

Freddy André Øvstegård (SV) [11:40:30]: Det stilles visse krav til både barnets-beste-vurderinger og hvordan barn og unge skal involveres. Grunnloven § 104 første ledd og FNs barnekonvensjon artikkel 12 gir barn rett til å bli hørt i spørsmål som gjelder dem. Hvordan kan man egentlig vurdere hva som er barns beste, uten å høre med barn og unge selv på en god og tilstrekkelig måte?

Redd Barna, Barneombudet og ikke minst Norges institusjon for menneskerettigheter peker alle på svakheter ved prosessen når det gjelder barns medvirkning i denne saken. Barneombudet gjentar også sin kritikk etter revideringen av forskriften. Gjør det inntrykk på statsråden?

Statsråd Guri Melby [11:41:18]: Som sagt: De innspillene vi fikk fra alle aktører, var veldig viktige for oss. Det var også en grunn til at vi justerte forskriften ganske kraftig etter både høringsrunden og innspillsmøtet. Jeg tror, som jeg sa i sted, at vi må erkjenne at det ikke er alle prosesser man får bruke like lang tid på akkurat nå, når vi er i en pandemi, som til vanlig. Vanligvis sender vi jo ut forskriftsendringer på høring i flere måneder. Her var det bare snakk om dager, for det ville være me-

ningsløst å skulle gjennomføre denne typen endring i mai. Hvis vi skal gjøre det, må vi gjøre det nå.

Vi har lyttet til både aktører som snakker på vegne av barn, og aktører som representerer barn, som Elevorganisasjonen, og jeg oppfatter at de har vært positive til denne endringen. Det jeg opplever, er at vi er helt enige om hva som er målet, nemlig at barn skal være mest mulig på skolen, og at barn skal få best mulig opplæring, men så er vi uenige om hvilke virkemidler som sikrer det. Jeg føler meg trygg på at denne endringen vil sikre at barnets beste blir ivarettatt.

Freddy André Øvstegård (SV) [11:42:19]: Takk for svaret. Barn har også rettigheter knyttet til undervisning etter barnekonvensjonen artikkel 28 og Grunnloven § 109. Noe av det Barneombudet sier, er at mange av kravene som er stilt til undervisningens kvalitet og kvantitet, hjemlet i de rettighetene og videre i opplæringsloven, er blitt satt til side under pandemien. Så sier de noe ganske viktig, at åpningen for mer hjemmeskole setter det ytterligere til side.

Derfor må jeg spørre statsråden om hun virkelig mener at barns rett til opplæring skal svekkes ytterligere selv når det ikke er smittevernfarelige grunner til det.

Statsråd Guri Melby [11:43:00]: Det å si at det ikke er smittevernmessige grunner til det, mener jeg er litt misvisende. Vi har nå hatt skoler, f.eks. i Østlandsområdet, som har hatt 10, 20 og 30 lærere i karantene fordi de bor i en kommune med et stort utbrudd. Det er nettopp smittevernreglene som hindrer de lærerne i å gå på skolen. Det er lærere som må sitte hjemme på kort varsel fordi de har en lettere forkjølelse, men som veldig fint kan bidra til opplæringen gjennom å gi noe digital undervisning. Og det er jo smittevernreglene som gjør at de lærerne sitter hjemme. Det er ikke pedagogiske hensyn som gjør at de lærerne sitter hjemme.

Så det er nettopp i en situasjon med langvarig høyt fravær – det er et viktig kriterium, dette er ikke noe man bare kan bruke overalt – blant både lærere og elever det er mulig å gi noe av undervisningen digitalt. Det mener jeg er veldig tydelig rammet inn. Det handler nettopp om smittevern – at smittevernreglene gir så store begrensninger på hva vi kan få til av opplæring til barn og unge.

Spørsmål 3

Torgeir Knag Fylkesnes (SV) [11:44:10]: «Jeg viser til statsrådens svar på skriftlig spørsmål nr. 821 (2020–2021). Spørsmålet var stilt med utgangspunkt i en konkret sak hvor en srilankisk familie er inne i sitt syvende

år i kirkeasyl på Finnsnes, hvor lokalsamfunnet har engasjert seg enormt, og hvor Den norske kirke har sendt en bønn til regjeringen om at familien skal få innvilget asyl på humanitært grunnlag. Jeg spurte hvordan statsråden for livssynssaker følger opp kirkas bønn, uten å få svar. Jeg er bekymret for kirkeasylets fremtid i Norge.

Kan jeg igjen be statsråden om svar?»

Statsråd Kjell Ingolf Ropstad [11:44:53]: Jeg må starte med å si at selv om jeg er tros- og livssynsminister, er jeg ikke konstitusjonelt ansvarlig for kirkeasyl. Det ligger under justisministeren.

Jeg har stor respekt for Kirken som et hellig sted, og for at Kirken tar sin diakonale oppgave alvorlig. Jeg kan også berolige representanten Knag Fylkesnes med at han ikke trenger å være bekymret for kirkeasylets framtid i Norge så lenge Kristelig Folkeparti er i regjering. Dette er en viktig sikkerhetsventil og en institusjon som vi som samfunn skal verne om.

Samtidig er det sånn, som representanten Knag Fylkesnes er godt kjent med, at Stortinget har vedtatt at ansvarlig statsråd ikke kan gripe inn i enkeltsaker. Det betyr ikke at saken på Finnsnes ikke berører meg, tvert imot – å sitte i kirkeasyl er ikke en god måte å leve på. Det å velge vekk friheten og nå sitte på sjette året er ikke et enkelt valg for noen.

Muligheten til å søke asyl er en grunnleggende menneskerett, og familier og andre som har et reelt behov for beskyttelse, skal få opphold i Norge. Flertallet på Stortinget har vedtatt regelverket som disse sakene behandles etter. Her har ofte mitt parti og representanten Knag Fylkesnes' parti mer til felles enn vi har med de store partiene. Flertallet ønsker å stramme inn i norsk innvandringspolitikk. Dette ble tydelig rett før jul, der det i denne sal ble stemt over betydelige innstramninger som fikk flertall fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Fremskrittspartiet.

Jeg kan ikke gå i detalj i denne saken, og jeg kan heller ikke uttale meg om den. På generelt grunnlag vil jeg likevel si at hvis det er sånn at det er nye opplysninger, har man mulighet til å be om at saken ses på på nytt og be om en omgjøring av vedtaket fra UNE. Sånn jeg har forstått det, mener familien og støttespillerne at det er ny informasjon i denne saken.

Torgeir Knag Fylkesnes (SV) [11:46:54]: Det som er så tragisk med denne saka, er at vi her har ein familie som for det første har vore kolossalt lenge i kyrkjeasyl i Noreg. Eg trur ikkje det er nokon som har sete så lenge i kyrkjeasyl i Noreg nokon gong, og berre det i seg sjølv burde kalle på merksemd frå partia som er opptatt av både kyrkjeasylinstituttet og av å ha ein human inngang i asyl- og flyktningspolitikken. Berre det i seg sjølv

burde krevje eit politisk engasjement, også frå partia i regjeringa.

At dette er ei sak som i utgangspunktet høyrer til justisministeren, er heilt riktig. Samtidig er kyrkja og engasjementet til kyrkja ein del av denne statsrådens engasjement, så her er det eit delt engasjement. Har statsråden på eit prinsipielt grunnlag løfta denne konkrete saka opp i samtalanene med justisministeren?

Statsråd Kjell Ingolf Ropstad [11:48:00]: Først vil jeg si at dette er en sak som har vekket et stort politisk engasjement i mitt parti. Det er lokale representanter som har engasjert seg sterkt og deler bekymringene som er blitt framført her, men det er også nasjonale politikere som har tatt opp og diskutert denne saken. Jeg har selv diskutert den med justisministeren. Det hender ofte at jeg tar opp ulike spørsmål med justisministeren, uten at jeg kommer til å dele med Stortinget alt vi diskuterer. Men som jeg sa i mitt svar, har Stortinget også vedtatt at justisministeren ikke skal gripe inn i enkeltsaker, nettopp fordi det er regelverket som ligger til grunn, man skal behandle sakene etter. Der tror jeg at jeg og representanten Knag Fylkesnes har mer til felles. Vi jobber med å gjøre noe med regelverket for disse sakene, for jeg mener at det finnes eksempler innimellom som viser at f.eks. barns beste ikke tillegges nok vekt, og jeg mener også at i en del av sakene tillegges innvandringsregulerende hensyn for mye vekt.

Torgeir Knag Fylkesnes (SV) [11:49:02]: Den andre dimensjonen som gjer at situasjonen for denne familien på Finnsnes er så spesiell, er at situasjonen på Sri Lanka blir berre verre og verre. Dette er også blitt anerkjent av UD etter rapportar frå FN som viser at forfølgninga og brota på menneskerettane som blir utførte av regimet der, aukar i omfang. Denne familien er jo her nettopp fordi dei har deltatt aktivt i opposisjonen i landet. Statsråden sa at det må vere opp til denne familien å peike på at det er ein ny situasjon i landet, for på den måten å få vurdert saka på nytt. Men er det ikkje eit ansvar for Noreg, på eit prinsipielt plan, å sørge for at ingen menneske blir utsette for brot på menneskerettar og utsette for vald som følgje av Noregs avgjerder?

Statsråd Kjell Ingolf Ropstad [11:50:05]: Personer som har rett på beskyttelse ut fra lovverk og regelverk i Norge, skal få opphold i Norge. De konkrete vurderingene kan ikke jeg uttale meg om, fordi jeg ikke er den konstitusjonelt ansvarlige statsråden, så det må representanten eventuelt spørre justisministeren om. Men jeg er kjent med at det bl.a. har kommet en rapport fra FNs høykommissær som beskriver den alvorlige situasjonen på Sri Lanka, og det kan være ett av momentene som kan bringe en inn på at det er noe nytt i saken. Jeg

vet også at det er bekymring for helsesituasjonen osv. Derfor minner jeg om at dette er en mulighet. Det er ikke dermed sagt at en kan få saken opp igjen, men det kan være en mulighet for det.

La det ikke være noen tvil. Dette er jo spørsmål som ikke nødvendigvis står på Kristelig Folkeparti, eller på SV for den saks skyld, men vi jobber med å gjøre noe med regelverket, det generelle grunnlaget, for å vektlegge barns hensyn, for at ikke innvandringsregulerende hensyn skal trumfe alt i saker der en også må vektlegge andre hensyn, og det må en gjøre på et prinsipielt grunnlag.

Spørsmål 4

Lars Haltbrekken (SV) [11:51:22]: «Ett av seks barn opplevde en form for vold eller overgrep i løpet av de åtte ukene skolen var stengt i fjor vår, hvorav 20 pst. av disse opplevde psykisk eller fysisk vold for første gang under nedstengningen, viser tall fra Nasjonalt kunnskapssenter om vold og traumatisk stress. Samtidig så vi at antallet innrapporteringer til Barnevernet om mishandling gikk ned, og mange barn mistet sine trygge voksenpersoner i hverdagen da skolen stengte.

Vil statsråden følge opp med nødvendige ressurser til kommunene for å ivareta barn og unge når det åpnes for mer hjemmeskole?»

Statsråd Kjell Ingolf Ropstad [11:52:07]: Først vil jeg si takk for et veldig viktig spørsmål fra representanten Haltbrekken. Jeg er bekymret for at det er økt risiko for at barn og unge utsettes for vold og overgrep når skoler og viktige tjenester for barn og unge reduserer sitt tilbud. Regjeringa har derfor under hele pandemien understreket viktigheten av at kommunene verner tjenester til barn og unge så langt det er mulig og smittevern faglig forsvarlig.

Samtidig har vi også lovet å kompensere kommunenes koronautgifter. Det har vi gjort siden 12. mars, og det skal vi fortsette å gjøre. Overføringene til kommunene ble i fjor økt med nesten 19 mrd. kr, begrunnet bl.a. med innsats for sårbare grupper. I statsbudsjettet for 2021 er kommunenes frie inntekter økt med om lag 9 mrd. kr som følge av pandemien. Regjeringa begrunnet dette bl.a. med at tjenestetilbudet til barn, unge og sårbare grupper skal opprettholdes.

Det viktigste tiltaket for at barneverntjenesten skal få vite om barn og unge som trenger hjelp fra dem, er å holde tjenestetilbudet til barn og unge åpent og tilgjengelig. For at barn og unge skal møte åpne tjenester, oppfordrer regjeringa kommunene til bl.a. å holde helsestasjonene åpne, og at helsesykepleiere på skolene skal være tilgjengelige.

I situasjoner der skolen må ha hjemmeundervisning, skal det fortsatt gis et daglig fysisk tilbud til barn og unge med særlige behov. Én av fire barnevernstjenester melder om at de mottar flere bekymringsmeldinger nå sammenlignet med samme tidspunkt i fjor. Dette kan være en indikasjon på at tjenester og lokalmiljø nå fanger opp de negative konsekvensene pandemien har hatt for sårbare familier. Det er imidlertid vanskelig å se en klar tendens i dette.

Samtidig meldes det om at kapasiteten i de kommunale barnevernstjenestene er relativt stabil, selv om enkelte barnevernstjenester oppgir noe større arbeidsbelastning. Statsforvalterne rapporterer fortløpende om eventuelle vesentlige avvik i tjenestene i sin region. I januar ble det kun rapportert om én barnevernstjeneste med avvik.

Dagens smittesituasjon er uoversiktlig, og risikoen for spredning er stor. Derfor følger vi utviklingen tett. Etter liv og helse skal tjenester og tilbud for barn og unge fortsatt prioriteres. Dette er viktig for å forebygge og avdekke vold og overgrep mot barn og unge.

Lars Haltbrekken (SV) [11:54:42]: Jeg takker statsråden for svaret.

Regjeringen har flere ganger sagt at det skal åpnes for at barn i en særskilt sårbar situasjon skal få et tilbud om å komme på skolen. Erfaringene er likevel at mange ikke benytter seg av det tilbudet, bl.a. fordi det oppleves som stigmatiserende.

Hva gjør regjeringen for å sikre et godt og tilgjengelig tilbud til dem som er i en særskilt sårbar situasjon, enten det er gjennom et særskilt opplæringstilbud eller knyttet til hjemmeforholdene?

Statsråd Kjell Ingolf Ropstad [11:55:23]: Jeg vil først understreke at barnehager og skoler ikke er stengt nå, det er i så fall i veldig få kommuner eller områder der det må gjøres i kort tid, men det er klart at rødt nivå også gjør noe med tilværelsen. Jeg ser at en del rapporter viser at når en har rødt nivå – jeg holdt på å si at Kristelig Folkeparti og SVs lærernorm og ønske om flere voksne også viser det – blir sårbare barn i de mindre gruppene tatt vare på på en kanskje enda bedre måte. Det er også et interessant perspektiv for nettopp mange av disse.

I situasjoner der en må stenge barnehager og skoler, har vi gitt veldig tydelige beskjeder til kommunene og følger opp gjennom statsforvalterne. Vi har også jevnlig møter med dem og minner dem om at det skal være et tilbud.

Så er det rett, som representanten sier, at noen barn vet en godt om fordi de har hjelpetilbud fra barnevernet eller andre, men det er ikke alltid godt å vite hvem det er som trenger det. For at folk med samfunnskri-

tiske funksjoner skal kunne gå på jobb, skal de kunne ha ungene der, men også andre skal kunne det. Dette opplever jeg også har vært et veldig stort ønske fra skoler og barnehager å kunne tilrettelegge for.

Lars Haltbrekken (SV) [11:56:27]: Det er riktig at skoler og barnehager ikke er nedstengt nå, men det er av regjeringen gitt mulighet for mer bruk av hjemme-skole.

Når både skoler har vært nedstengt, og barn og unge ikke har hatt muligheten til å drive fritidsaktiviteter, reduseres de arenaene som er der som en mulighet for å oppdage at barn og unge utsettes for vold og overgrep hjemme. Som jeg sa i mitt første spørsmål, opplevde én av seks barn og unge en form for vold eller overgrep under den første skolenedstengingen i fjor vår.

Det vi mener, er at regjeringen nå må gjøre noe for å trygge barn og unge. Spørsmålet er da: Hvordan jobber statsråden med å sikre at ekstremt sårbare barn blir plukket opp, at de blir oppdaget og får den hjelpen de trenger?

Statsråd Kjell Ingolf Ropstad [11:57:30]: Det aller viktigste er å opprettholde tjenestene. Det er å kunne ha skoler, barnehager, helsestasjon, skolehelsetjeneste, alle disse normale funksjonene, oppe å gå. Når det har vært mulig, har fritidsaktiviteter for barn og unge blitt åpnet så raskt som mulig, så heldigvis er det også en situasjon at de er åpne.

Vi har jobbet kontinuerlig gjennom hele pandemien med å sikre at barnevernet har ressurser nok, at de er tilgjengelige, at de f.eks. ikke må være på hjemme-kontor – det er noen møter en bare må ha fysisk, en kan ikke ha dem på skjerm – men også sikre at kommunene, selv om det er krevende situasjoner, ikke omdisponerer helsesykepleiere og annet viktig personell som jobber opp mot barn og unge.

Vi har bevilget penger til ulike frivillige organisasjoner, som gjør en fantastisk jobb, enten det er å drive oppsøkende arbeid eller å ha noe fellesskap innenfor det det er smittevern faglig begrunnet at en kan ha noe. Dette er en av problemstillingene vi prioriterer aller høyest, og vi gjør så godt vi kan for å sikre at barn og unge får gode tjenester.

Spørsmål 5

Kari Elisabeth Kaski (SV) [11:58:46]: «Boligmarkedet er glohett, og særlig i Oslo har prisveksten vært veldig stor gjennom fjoråret og i de første månedene i 2021. Det er svært vanskelig å komme inn i boligmarkedet i Oslo for en vanlig lønsmottaker, og boligprisene steg i

Oslo med 12 pst. i 2020. Boligmarkedet forsterker ulikhetene i Norge. Husholdningenes gjeldsvekst, som drives av boligmarkedet, er også svært bekymringsverdig.

Hvordan følger statsråden situasjonen, og kommer det nye tiltak for å få kontroll på boligmarkedet og gjeldsveksten?»

Statsråd Jan Tore Sanner [11:59:34]: Det har, som representanten påpeker, vært høy aktivitet og sterk vekst i boligprisene gjennom det siste året, særlig i Oslo. Det er etter mitt syn to faktorer som forklarer dette.

Den første er mangel på boliger. Det bygges for få boliger i Oslo, og kommunen tilrettelegger ikke mange nok tomter for boligbygging. Dette er ingen ny problemstilling, men en utfordring som blir forsterket av den andre faktoren: rekordlave utlånsrenter, som gjør at flere i utgangspunktet kan betjene en høyere gjeld. I tillegg kan høy sparing i husholdningene og begrensede forbruksmuligheter som følge av pandemien ha ført til en høyere betalingsvilje og betalingsevne for bolig.

Regjeringen har de siste årene satt inn en rekke tiltak for å bidra til en mer bærekraftig utvikling i boligmarkedet, dempe sårbarheten i husholdningene og gjøre finanssystemet mer robust overfor boligprisfall.

Et av tiltakene er utlånsreguleringen. Den ble innført i 2015, strammet inn i 2017 og senere videreført to ganger, senest gjeldende fra 1. januar 2021 og i fire nye år. Fra 2017 har det dessuten vært strengere regler i Oslo enn i resten av landet knyttet til egenkapitalkrav for sekundærbolig og lavere fleksibilitetskvote enn i resten av landet. Utlånsreguleringen er et målrettet tiltak for å bidra til en mer bærekraftig utvikling i husholdningenes gjeld. Reguleringen har fungert godt, men er ikke egnet til å finstyre utviklingen i boligmarkedet. Analyser viser at innstramningen i forskriften i 2017 har ført til at færre husholdninger tar opp svært høye lån i forhold til inntekt eller boligens verdi, og bidrar til å dempe den sterke boligveksten vi så i 2016.

Gjeldsveksten i husholdningene har også avtatt siden 2017, men har tatt seg litt opp igjen de siste månedene. Sammenlignet med husholdningens inntekter er gjelden på et høyt nivå og utgjør en betydelig sårbarhet i norsk økonomi.

Statistikk og analyser tyder på at både antall og alderen på førstegangskjøpere har holdt seg nokså stabil over flere år. Bankene rapporterer samtidig at de benytter en stor del av fleksibiliteten i utlånsreguleringen til å gi lån til førstegangskjøpere som ikke oppfyller alle de vanlige forskriftskravene. Spesielt gjelder dette kravene til egenkapital.

Samtidig er det en realitet at et høyt nivå på boligprisen i forhold til inntekt gjør det vanskelig å komme

inn på boligmarkedet. De spesielle utfordringene vi nå ser i Oslo, løses best ved at det bygges flere boliger og flere mindre leiligheter, som mange førstegangsetablerte etterspør.

Regjeringen vil derfor fortsette arbeidet med å forenkle regelverket for plan- og byggeprosesser, slik at dette regelverket ikke er et unødvendig forsinkende hinder for at det blir bygget mange nok boliger.

Kari Elisabeth Kaski (SV) [12:02:32]: Jeg takker for svaret. Jeg tror det er viktig at vi i debatten om den høye gjeldsveksten vi ser, og den boligprisveksten som er veldig, veldig sterk akkurat nå, kommer litt ut av det sporet vi alltid vender tilbake til; at vi skal bygge oss ut av situasjonen.

Det har vært regjeringens systematiske svar de siste årene, og det er ikke tilstrekkelig. Særlig når vi har et år bak oss med nullrente, der boliglånsforskriften ble midlertidig opphevet, og der folk kjøper før de selger, er det sterke drivere for den situasjonen vi står i. Jeg er redd for at vi har en tikkende bombe under norsk økonomi, med en gjeld som vokser til himmels, som vokser relativt til inntekt, og der flere nå tar opp lån som er svært høye relativt til inntekten.

Derfor vil jeg utfordre finansministeren på om regjeringen i det hele tatt ser på noen regulatoriske grep nå. Skal man sette opp igjen den motsykliske kapitalbufferen? Bør vi regulere bankenes utlån på noe vis? Ser man i det hele tatt på noen flere grep?

Statsråd Jan Tore Sanner [12:03:39]: Det er riktig at den motsykliske kapitalbufferen ble satt ned i starten på den krisen vi nå er inne i. Det var et helt nødvendig grep for å unngå at alt skulle stoppe opp. Så avventer vi at det eventuelt kommer et råd fra Norges Bank om å gjøre noe med den, som så vurderes av Finanstilsynet. Så er det Finansdepartementet som tar den endelige avgjørelsen.

Jeg mener det er flere ting vi kan gjøre. For det første kommer vi ikke fra at tilbud og etterspørsel har en betydning. Når det bygges for få boliger, når etterspørselen er svært høy, går også prisene opp. Vi kan heller ikke regulere oss ut av det, men vi kan gjøre andre grep.

Jeg har bl.a. varslet at vi vil ytterligere forsterke mulighetene til å legge til rette for leie-til-eie. Blant annet vurderer vi nå en endring av skatteloven som åpner for at det kan bygges ut flere utleieleiligheter som skal brukes til leie-til-eie i de store boligprosjektene. Det har bl.a. boligutbyggerne etterlyst.

Kari Elisabeth Kaski (SV) [12:04:45]: Det er et kjempeviktig tiltak. Det er det bred politisk enighet om i Norge, og det må vi i aller høyeste grad gjennomføre. Men jeg tror dessverre ikke det er en løsning på den sto-

re skjevheten vi ser i boligmarkedet i dag – verken den sterke prisveksten eller det at det er en stor finansiell sårbarhet som ligger under her, og som jeg vil mene er ganske dramatisk i en situasjon der vi også har økonomisk krise.

Etterspørselssiden av boligmarkedet er jo dopet i dag, på grunn av den lave renten og på grunn av den situasjonen vi står i. Da er det ikke tilstrekkelig i seg selv bare å bygge seg ut av den.

Jeg må si jeg blir litt urolig når finansministeren ikke har flere konkrete tiltak og vurderinger enn leie-til-eie på det som er en uro både når det gjelder den finansielle stabiliteten vår, og også når vi har et boligmarked som forsterker den økonomiske ulikheten i Norge, og der det neppe er tilstrekkelig å gjøre inngangen til boligmarkedet litt enklere for flere folk med lav lønn.

Statsråd Jan Tore Sanner [12:05:51]: Leie-til-eie er et kraftfullt virkemiddel. Det har vært etterspurt fra mange og vil særlig kunne være viktig for mange unge boligkjøpere, men også andre med svak økonomi. Vi har også lagt om startlånsordningen, slik at den særlig rettes inn mot de gruppene som over en lang periode har en svak økonomi.

Vi har mange verktøy som kan brukes for å hjelpe grupper som har utfordringer på boligmarkedet, men vi kommer heller ikke fra at vi nå er i en ekstraordinær situasjon med en så lav rente som vi har.

Som jeg også har vært inne på, har gjeldsveksten i husholdningene avtatt siden 2017. Vi følger det veldig tett. Det gjør selvsagt også Norges Bank. Når de vurderer renteutviklingen fremover, er det én av flere faktorer som vurderes.

Spørsmål 6

Nicholas Wilkinson (SV) [12:07:07]: «Regjeringen har sagt at de vil prioritere flyktninger som er lesbiske, homofile, bifile og transpersoner, men har ikke vært tydelig på om det gjelder familiejenforening. I Syria er det tre års fengsel for likekjønnet samkvem. «Sara» fra Syria vil ha familiejenforening med «Mina» som er bostatt i Syria. Det er svært vanskelig å dokumentere forholdet uten å løpe en stor risiko for eget liv og helse. Dokumentkravet er svært vanskelig for disse gruppene.

Vil regjeringen prioritere familiejenforening mellom likekjønnede?»

Statsråd Monica Mæland [12:08:00]: Etter mitt syn er det aller mest vesentlige at regelverket på dette feltet ikke er diskriminerende eller har en diskriminerende virkning overfor likekjønnede par.

Spørsmålet gjelder familiegjennforening mellom likekjønnede par, hvor den herboende er flyktning. Omfanget av slike søknader er veldig begrenset. Å gi en beskrivelse av praksis basert på disse ganske få sakene er derfor veldig vanskelig. Dersom partene kommer fra land som ikke anerkjenner likekjønnede ekteskap, og de heller ikke kan gifte seg i nabolandet, vil UDI se hen til dette. Slike forhold har fått betydning i noen av de sakene som UDI har vurdert.

Reglene åpner altså for at likekjønnede par kan få familiegjennforening i Norge, på samme vilkår som ulikekjønnede par – altså uten at det stilles vilkår om underholds krav og fireårskrav. Det er dermed rom for å føre en ikke-diskriminerende praksis etter dagens regelverk.

Formålet med vilkårene for familiegjennforening er dels å sikre at familieforholdet har notoritet, og dels at relasjonen mellom partene er sterk nok til at den bør gi grunnlag for opphold i Norge. Når partene enten har vært gift, vært samboere i to år eller er samboere med felles barn, har lovgiver definert familieforholdet som tilstrekkelig sterkt. For likekjønnede par som verken kan gifte seg eller vise til to års samboerskap, må utlendingsmyndighetene gjøre en konkret vurdering i hver enkelt sak.

Den nærmere vurderingen av om forholdet må anses som etablert eller likestilt med et ekteskap i disse sakene, må gjøres av utlendingsforvaltningen. Der gjøres det en konkret vurdering som ikke er egnet for å kunne reguleres i lov eller forskrift.

Videre vil jeg gjerne opplyse at UDI etter anbefaling fra Likestillings- og diskrimineringsombudet har gjennomført tiltak for å øke bevisstheten rundt disse sakene. Blant annet er det satt i gang forsterket opplæring av ansatte, og det er også besluttet at disse søknadene skal behandles av flere saksbehandlere før vedtak fattes.

Nicholas Wilkinson (SV) [12:10:16]: Reglene vi har nå, er litt diskriminerende, fordi likekjønnede par i mange deler av verden ikke kan få papirene i orden. De kan ikke gifte seg, og det kan være veldig farlig. Jeg har snakket om «Sara», det er et dekknavn. Nå har søknaden om forlovelsesvisum blitt oppdaget, og hun har fått dødstrusler fra familien. Hun er i dekning hos venner i påvente av at klagen skal bli behandlet. Vil regjeringen gjøre noe for at det skal være lettere for likekjønnede par å få svar fra myndighetene i Norge, siden de ikke kan få papirene i orden?

Statsråd Monica Mæland [12:11:14]: Uten tvil har disse parene det veldig mye vanskeligere enn veldig mange andre par, rett og slett både fordi de i det landet de bor, er utsatt for forfølgelse, og fordi det er mye vanskeligere å oppnå de kravene vi har satt, og som virker

liketille, f.eks. knyttet til dokumentasjon. Men nettopp derfor er det så veldig viktig at man vurderer hver eneste sak konkret, at man ikke legger til grunn standardkrav i alle saker, men at man går inn og ser på hvorfor et par ikke kan dokumentere, hvorfor man ikke har papirene i orden, og hvorfor situasjonen er som den er.

Så ønsker vi å skille, jeg hadde nær sagt, de ekte parene fra dem som ikke er det. Vi vet jo at det er proforma-par som forsøker å få til familiegjennforening, så vi forsøker å skille dette. Men der mener jeg det er veldig bra at UDI har satt i gang opplæring av ansatte som behandler disse søknadene, at man bruker flere saksbehandlere på samme sak for å få en «second opinion», og at vi får erfaring i dette, slik at vi kan gjøre jobben enda bedre.

Nicholas Wilkinson (SV) [12:12:19]: Det var fint å høre at statsråden sier at vi skal se på hver sak. Jeg hørte ikke om det var for alle sakene, eller er det mer fokus på disse gruppene, altså lesbiske, homofile, bifile og transpersoner? Det er samme dokumentkrav, men det er mye vanskeligere for disse gruppene. Så når statsråden sa at vi skal se på hver sak, mener hun at de bruker mer tid for å se på disse gruppene?

Statsråd Monica Mæland [12:12:58]: Ja, jeg mente å si for dem vi har unntak for, der det er sterke menneskelige hensyn, der det foreligger særlige grunner. Der er det vanskelig som lovgiver å detaljere hva man konkret skal se på, for hver sak er nødvendigvis forskjellig, og hver situasjon er forskjellig. Men i disse sakene som representanten nå spør om, gjør UDI en egen jobb både for å bli flinkere til å behandle og for å sikre. Det er ikke vanlig at man har to saksbehandlere på en sak, men det har man i disse sakene, for å være sikker på at man gjør en grundig nok vurdering. Så de sakene hvor sterke menneskelige hensyn, særlige grunner, foreligger, må man behandle på en annen måte enn, hadde jeg nær sagt, de vanlige sakene, hvor man kan følge standardiserte skjemaer på en helt annen måte.

Spørsmål 7

Sandra Borch (Sp) [12:14:05]: «De pågående omorganiseringssprosessene i Troms politidistrikt viser svært mangelfull involvering av kommunene. Politimesteren i Troms har iverksatt en prosess som innebærer sentralisering av namsfogd, sivil rettspleie og tjenestekontorfunksjonene. Politimesteren gikk heldigvis bort fra forslaget om å redusere antall geografiske driftsenhetene fra fem til to.

Hva vil statsråden gjøre for å sikre at politimesteren i Troms også stanser alle de andre pågående omorganiseringssprosessene?»

Statsråd Monica Mæland [12:14:42]: Jeg mener det verken er rett eller klokt av meg som statsråd å gripe inn i pågående prosesser og overstyre hva den enkelte politimester kan gjøre innenfor sine fullmakter. Politimesteren har et eget ansvar for resultatene og for polititjenesten i sitt distrikt og følgelig også en plikt til å disponere ressurser på en best mulig måte.

Antall tjenesteenheter og tjenestesteder ligger fast i Troms politidistrikt. Innenfor disse rammene, i tråd med retningslinjer for involvering og hovedavtalen, har politimesteren også ansvar for en hensiktsmessig organisering av oppgavene.

Politimesteren valgte selv å stoppe prosessen med endringer i den geografiske strukturen. Jeg vil likevel minne om at det ikke var aktuelt – eller foreslått – å legge ned tjenesteenheter eller tjenestesteder i Troms politidistrikt.

Jeg registrerer at spørsmålet om lokal organisering av forvaltningsoppgavene utredes videre i politidistriktet uten at det er aktuelt å redusere antall tjenestesteder.

Jeg har også fått opplyst at politimesterens tilråding om å etablere felles namsfogd for Troms har vært på høring hos kommunene og nå ligger til avgjørelse i Politidirektoratet.

Den ferske innbyggerundersøkelsen viser at Troms er blant politidistriktene som har høyest andel innbyggere med ganske høy eller svært høy tillit til politiet, 83 pst, og Troms politidistrikt har klart størst økning i andelen innbyggere med tillit til politiet, en økning på rundt 5 pst.

Jeg har tillit til at politimesteren forvalter og fordeleler sitt tildelte budsjett på en kostnadseffektiv og målrettet måte. Jeg legger også til grunn at det lokale tjenestetilbudet utvikles i samråd med kommunene.

Sandra Borch (Sp) [12:16:31]: I politimeldingen, som skal behandles om bare drøyt en uke, står det om nærpolitireformen:

«Regjeringen vil gjennomføre en sluttevaluering slik som det var enighet om i forliket. Sluttevalueringen skal gjennomføres i 2022, og den vil også omfatte evaluering av tjenestestedstrukturen i politiet.»

Allikevel er det nå slik at det er gjennomført sentralisering av bl.a. namsmann, tjenestekontor og sivil rettspleie i en rekke politidistrikter. Også i Troms, som nevnt, holder politimesteren fast på sitt forslag om å sentralisere disse oppgavene.

Vil statsråden stanse disse prosessene, slik at nærpolitireformen kan evalueres? Og hvordan kan en eva-

luering eventuelt gjennomføres hvis politidistriktene fortsetter med sine endringer, sammenslåinger og sentraliseringer i 2021?

Statsråd Monica Mæland [12:17:30]: Vi har akkurat fått en områdegjennomgang av politiet. Den fikk jeg overlevert for et par dager siden, og jeg hadde møte med organisasjonene i går. Det som er gjennomgående, er at politiet har for mye detaljstyring og for lite tillitsstyring, og jeg må bare si at det skal ikke bli lett å være politimester og leder med en ny regjering.

Evalueringen skal gjennomføres. Antall tjenestesteder består. De endres altså ikke, men hvordan GDE-ene er innrettet, de geografiske driftsenhetene, og hvordan fellesenheter er innrettet, har vi overlatt til politimestrene. Det har ikke Stortinget overstyrt. Det har ikke Stortinget satt spørsmålsteget ved. Derfor har man f.eks. i Finnmark én geografisk enhet, mens man i Troms har fem. I Innlandet har man tre. Stortinget kan jo bestemme seg for å ta beslutning også om dette, nekte ledere å være ledere og innrette alle distrikter på helt samme måte – jeg mener det ville være veldig uheldig. Men politireformen skal evalueres, helt i henhold til det som er sagt i meldingen.

Sandra Borch (Sp) [12:18:35]: Jeg merker meg at statsråden ikke vil svare på om hun ønsker å stanse de sentraliseringsprosessene som politimesteren i Troms har varslet.

Men over til et annet spørsmål, for helikopterberedskapen til politiet har også blitt svekket kraftig i Troms under denne regjeringen. De to Bell-helikoptrene på Bardufoss som sto som beredskap for politiet, ble erstattet av ett sivilt helikopter i Tromsø fra mai 2020. I oktober 2019 varslet regjeringen at det skulle opprettes en redningshelikopterbase i Troms fra 2022. Det er merkelig at det skal to år å få på plass ett helikopter på denne basen. Undertegnede spurte statsråden i et skriftlig spørsmål om anbudet var sendt ut. Statsråden svarte at anbudet ikke var sendt ut. Man var fortsatt bare i en dialogfase.

Hvordan har statsråden tenkt å sikre at ny redningshelikopterbase i Tromsø er på plass i 2022, og kan statsråden garantere at redningshelikopterbasen i Tromsø er på plass i 2022?

Statsråd Monica Mæland [12:19:40]: Generelt har jeg lyst til å si at beredskapen i dette landet aldri har vært bedre, og heldigvis har vi vært en regjering som har satset på det fra dag én. Er det noe vi har fornyet, så er det helikoptrene våre, og er det noe vi har kjøpt inn, så er det nye helikoptre. Vi har altså også besluttet å anlegge en base i Troms. Den skal være i drift fra 2022. Det står helt fast, og nyheter er rett rundt hjørnet.

Spørsmål 8

Kari Henriksen (A) [12:20:32]: «Avisen Agder har hatt flere reportasjer om utfordringene en familie møter når de har en psykisk syk pårørende som motsetter seg hjelp. De opplever at de faller mellom alle stoler, til tross for forskrifter og lovverk som pålegger samhandling, informasjon og samordning.

Hvilke erfaringer så langt har regjeringen med endringene i tvangsbestemmelsene i lov om psykisk helsevern, også når det gjelder erfaringer pårørende har?»

Statsråd Bent Høie [12:21:09]: Hovedregelen er at alle typer helsehjelp skal være basert på frivillighet. Lovbestemmelsen om krav til manglende samtykkekompetanse ved tvangsbehandling i psykisk helsevern ble vedtatt som et viktig skritt for å oppfylle FN-konvensjonen om rettigheter til mennesker med nedsatt funksjonsevne, CRPD.

Helsedirektoratets statusrapport om tvang i psykisk helsevern fra 2020 viser at det er små endringer i omfanget av bruk av tvang fra lovendringen kom og fram til 2018. Ifølge direktoratet kan lovendringen ha ført til at antall tvangsvedtak har økt noe, uten at det har blitt mer reell tvang. Dette kan skyldes at det før lovendringen ikke alltid ble fattet tvangsvedtak for pasienter uten samtykkekompetanse som ikke motsatte seg innleggelse. Rapporten viser til at det hadde blitt noe færre lange opphold under tvang. Antallet reinnleggelser hadde ikke økt fram til 2018, men har senere vist en mindre økning.

En evaluering fra Senter for medisinsk etikk fra Universitetet i Oslo i 2019 viser at lovendringen trolig har ført til økt oppmerksomhet på pasientautonomi i psykisk helsevern og på økt rettssikkerhet og bedre mulighet for brukermedvirkning.

Jeg mener at de pårørendes opplevelser og erfaringer står sentralt i vurderingen av hvordan lovendringen har virket, og det er de pårørende selv som først og fremst må uttale seg om dette. Jeg har merket meg hva Landsforeningen for Pårørende innen Psykisk Helse uttalte om lovendringen i høringssvaret til forslaget om tvangsbegrensningslov:

«Det er alvorlig å frata en person selvråderett, men det er like alvorlig å anerkjenne beslutningskompetanse hvis dette er feil, noe som kan medføre at vedkommende nekter behandling og ikke får helsehjelpen vedkommende har rett på.»

Pårørendeforeningen uttrykker tydelig bekymring for familiemedlemmer som har fått store bivirkninger etter at de har sluttet å ta medisiner på eget initiativ. LPP fremmer derfor flere konstruktive forslag, bl.a. om bedre kvalitetssikring av vedtak om beslutningskompetanse,

om lovfesting av nedtrappingsplan, om strengere kontroll ved bruk av antipsykotiske medisiner og når det gjelder krav om oppfølging av bivirkninger.

Vi har viktige utfordringer når det gjelder utformingen av lovverk og utviklingen av god faglig praksis for å lykkes med intensjonen i lovverket. Før sommeren skal vi sende ut et høringsnotat der vi ber om innspill om hva som må til for å lykkes med lovendringene som bl.a. er foreslått av utvalget som har sett på tvangsbegrensningslovgivningen. I notatet vil det gå fram hvordan vi i departementet vurderer disse sentrale lovforslagene.

Kari Henriksen (A) [12:24:07]: Det var et omfattende svar. Realitetene er altså at flere væpnede oppdrag fra politiet er rettet inn mot psykisk helsevern, og vi har flere oppdrag som politiet er med på generelt. Vi ser at regjeringas manglende politikk med hensyn til å sørge for at psykisk helsevern får en større del av ressursene, altså den gylne regel, kan ha ført til at helt vanlige folk og deres pårørende blir sykere, og det gir pårørende store utfordringer, som denne artikkelen i Avisen Agder viser. Det er kommunene som blir sittende igjen med regningen.

Arbeiderpartiet har styrket budsjettene, det er konkret handling. Jeg har registrert at statsråden beklager at han ikke har lykkes, men at han vil ta grep og sørge for at manglende ressurser kommer på plass til psykisk helsevern. Hvilke konkrete grep vil statsråden ta?

Statsråd Bent Høie [12:25:07]: For det første er jeg helt sikker på at den gylne regel har virket, for det er en prioriteringsregel som har bidratt til en høyere prioritering av psykisk helsevern enn det som hadde vært alternativet hvis Arbeiderpartiet hadde fått lov til å styre, der man avskaffet denne prioriteringsregelen og egentlig lot det bli opp til helseforetakene selv å bestemme om de ville prioritere psykisk helsevern eller ikke. Det mener jeg var en feil politikk, og derfor endret vi den politikken da vi kom i regjering.

Dessuten har vi hatt betydelige løft når det gjelder psykisk helsevern, ikke minst har vi sikret at folk får raske og tidligere psykisk helsehjelp ved at det nå er kommet 2 600 flere årsverk i kommunalt psykisk helse- og rusarbeid bare i perioden fra 2016 til 2020. Vi har innført lovfestet krav om at alle kommuner skal ha psykologkompetanse, noe Arbeiderpartiet stemte imot. Det er stor verdi i å gi mennesker med psykiske helseutfordringer tidlig hjelp, god hjelp og ikke minst hjelp der de bor.

Kari Henriksen (A) [12:26:07]: At regjeringa hadde innført den og at vi tok den vekk, kunne ha sammenheng med at den virket da den ble brukt hos oss, og at det derfor ikke var nødvendig å ha den. Men det å ha

innført den har ikke virket, det er ikke oppfylt, og det har også statsråden gitt uttrykk for. Flekkefjord er ett eksempel. Det var besøk fra regjeringspartiene i Venne-sla kommune, som viste et annet eksempel. Det er altså sann at folk med rusproblemer og psykiske helseproblemer ikke får de tjenestene de har behov for.

Under denne politikken er det de syke og deres pårørende som betaler den høyeste prisen. Det er tragisk når pårørende og pasienter må bli så syke at de enten må innlegges på tvang eller at politiet må bistå psykiatrien for å gi dem behandling. Jeg mener at det er for dårlig politikk når det gjelder samarbeid kommunene og sykehusene imellom. En del av det bunner i at regjeringa ikke klarer å gi tilstrekkelige midler verken til kommunene eller til psykisk helsevern for å oppfylle de kravene som regjeringa sier brukerne skal få innfridd.

Hva konkret vil statsråden gjøre for å styrke samarbeidet mellom kommunene og sykehusene og trekke inn brukerorganisasjonene sann at flere skal slippe at de blir så syke at det blir nødvendig å bruke tvang?

Statsråd Bent Høie [12:27:52]: For det første er det sann at hvis jeg hadde vært fornøyd med tingenes tilstand innenfor psykisk helse, hadde jeg heller ikke hatt dette som en hovedprioritet å forbedre. Det har jeg hatt i alle de årene jeg har vært helseminister, og det mener jeg at vi også har behov for videre. Jeg mener ikke at situasjonen er god nok, tvert imot. Det er en grunn til at regjeringen f.eks. har iverksatt en opptrappingsplan for barn og unges psykiske helse, som vi har fulgt opp med betydelige midler nå i 2021-budsjettet, nettopp fordi vi mener at det har behov for å bli bedre. Men situasjonen innenfor psykisk helsevern er i en helt annen forfatning nå enn da Arbeiderpartiet satt med ansvaret, det kan det ikke være noen tvil om.

Så er jeg helt enig i at en viktig del av løsningen for den pasientgruppen som representanten tok opp i sitt opprinnelige spørsmål, er nettopp at kommunehelse-tjenesten og spesialisthelsetjenesten samarbeider i team rundt den enkelte. Derfor prioriterer regjeringen etableringen av FACT- og ACT-team, som nettopp er den type måte å jobbe på.

Spørsmål 9

Elise Bjørnebekk-Waagen (A) [12:29:09]: «Før jul ble den partssammensatte arbeidsgruppen for Arbeids-tilsynets satsing på helse og sosial informert om at arbeidet med tilsyn med forebygging av vold og trusler blir stoppet på grunn av at Arbeidstilsynet må prioritere oppfølging av koronatiltak. Vold og trusler er den største arbeidsmiljøutfordringen for store deler av helse- og sosialsektoren.

Hva er bakgrunnen for at dette området nedprioriteres?»

Statsråd Torbjørn Røe Isaksen [12:29:58]: Bakgrunnen er koronapandemien, som er en av de største krisene i Norge i moderne tid. Å få ned smitten er høyt prioritert overalt – det burde også være det. Derfor ba vi Arbeidstilsynet i november 2020 om å føre tilsyn med arbeidsgivernes ivaretagelse av smittevern. Vi ba dem også om å øke kontrollen innenfor bransjer og yrkesgrupper hvor smitte er en særlig risikofaktor. Det mener jeg er riktig i den situasjonen vi er i nå – at det arbeidet prioriteres og bygges opp, slik at vi raskt skal kunne bidra til en redusert smittesituasjon. Det betyr også at Arbeidstilsynet har måttet omprioritere ressurser for en periode, til tilsyn med smittevern. Det betyr også at smittevern nå er tema i alle tilsyn Arbeidstilsynet gjennomfører. De fører også særskilte tilsyn med at arbeidsgiver ivaretar karantenekravene der arbeidsgiver stiller karantenefasiliteter til disposisjon. Dette er en omprioritering jeg skjønner også har negative sider, men jeg mener det er helt riktig og helt nødvendig.

Så er jeg glad for at representanten ikke sa at noe blir lagt bort, for det er nemlig helt korrekt. Det at noe må prioriteres noe ned en periode, betyr ikke at det legges bort. For det første skal Arbeidstilsynet fortsatt prioritere tilsyn med alvorlige ulykker og arbeidslivskriminalitet samt andre tilsyn de vurderer som kritiske, bl.a. som følge av tips. Men de skal selvfølgelig fortsette med de prioriterte prosjektene sine, bl.a. knyttet til vold, som er et stort problem. Det er et enormt arbeidsproblem for mange ansatte, ikke minst i helse- og omsorgssektoren og i deler av Nav-systemet, som jeg har ansvaret for.

Men det betyr altså at noen av de andre arbeidsmiljøutfordringene må utsettes for å tas opp igjen etter hvert. Det betyr ikke at de ikke er viktige, men i lys av koronaen er det riktig at tilsyn med smittevern nå er førsteprioritet.

Elise Bjørnebekk-Waagen (A) [12:32:10]: Jeg tror alle har forståelse for at vi er nødt til å tenke annerledes. Det er mange som må gjøre det i den situasjonen vi står i nå. Samtidig er det en klar tilbakemelding når arbeidsgruppen får beskjed om at tilsynet med forebygging av vold og trusler er stoppet på ubestemt tid. Det er den beskjeden de har fått i arbeidsgruppen. Samtidig vet vi at tilsynet de siste årene viser at nær seks av ti av de kontrollerte virksomhetene ikke har kartlagt og risikovurdert hvilke farlige situasjoner som kan oppstå. Halvparten av virksomhetene har ikke vurdert risikoen ved alenearbeid, og de har heller ikke utarbeidet planer for å beskytte arbeidstakerne mot vold og trusler. Det må da kunne være mulig å gjøre flere ting på en gang. Det å si at man legger det på is på ubestemt tid, frykter jeg vil ha store konsekvenser for det arbeidslivet man

skal tilbake til etter koronakrisen. Hvorfor har ikke regjeringen tilført flere ressurser til Arbeidstilsynet?

Statsråd Torbjørn Røe Isaksen [12:33:13]: For å ta det siste først, og dette er sikkert en gjentakelse for representanten, som helt sikkert følger veldig grundig med på budsjettene: I perioden 2014–2020 har Arbeidstilsynets bevilgning blitt styrket med til sammen 120 mill. kr. Det er altså ikke budsjettvekst og konsekvensjustering – det er nye, friske, faste midler inn.

I tillegg har Arbeidstilsynet fått en bevilgning i 2021 på 42 mill. kr til styrket innsats for et seriøst og sikkert arbeidsliv – igjen er ikke dette konsekvensjusterende og liksom en juksestyrking. Det er en reell, fast, permanent styrking. Til sammenlikning har effekten av ABE-reformen i perioden vært på 26,6 mill. kr.

Så til første del av spørsmålet: Jeg er helt sikker på, eller jeg vil i hvert fall legge til grunn, at det Arbeidstilsynet mener, er til koronapandemien er ferdig. Dessverre betyr det at det er på ubestemt tid. Men jeg skal sørge for at det også sjekkes opp, for jeg kan ikke forstå noe annet enn at Arbeidstilsynet ønsker å ta opp dette viktige arbeidet så snart de kan etter at koronaepidemien, eller de oppgavene de har i forbindelse med den, er ferdig.

Elise Bjørnebekk-Waagen (A) [12:34:22]: Det er greit at noe er styrket, men samtidig klarer vi åpenbart ikke å ha nok ressurser til å kunne ha to tanker i hodet på en gang i den situasjonen vi står i. Selv om situasjonen er ny og krevende, har vi stått i denne situasjonen i ett år, så vi har ikke lov til å være overrasket lenger. Regelverket på dette området har vi styrket de siste årene. I 2017 trådte nye regler om vold og trusler i kraft gjennom en ny forskrift. Man fikk strengere regler for at arbeidsgiverne er nødt til å skjerpe dette arbeidet.

I Fafos rapport for 2019 er dette arbeidet kartlagt. Det de fant, var at det er store mangler i det systematiske arbeidet for å redusere omfanget av vold og trusler, så vi vet altså hva omfanget er, og vi vet at de reglene som er der i dag, ikke følges godt nok opp for å forebygge. Jeg lurer på om det er gjort en risikoanalyse av det å legge dette arbeidet på is?

Statsråd Torbjørn Røe Isaksen [12:35:29]: For det første er jeg helt enig i hele beskrivelsen av hvor stort dette problemet er. Jeg er også enig i beskrivelsen av at dette regelverket ikke følges opp systematisk. Det betyr også at vi vet for lite om omfanget av det. Det vi vet, er at dette er en av de største arbeidsmiljøtruslene for mange ansatte i bl.a. helse- og omsorgssektoren, men også, vet vi, i Nav-systemet. For f.eks. sosionomer er dette et stort problem.

Jeg tror ikke Arbeidstilsynet har laget en egen risikoanalyse av å legge dette vekk. Grunnen til det er rett og slett at da vi i november ga oppdraget om å prioritere opp smittevernet, var det fordi vi så at et mutert virus var i omløp, og at importsmitten var et problem. Hvordan man oppfører seg på arbeidsplassen og i karantenefasilitetene hvor de ansatte er, hadde da noe å si.

Jeg forstår at det er tøft at noen saker må nedprioriteres, men jeg mener likevel det er riktig – helt riktig. Det betyr at noen av prosjektene og de viktige områdene som Arbeidstilsynet har, i en periode vil kunne få litt mindre oppmerksomhet, men det er nødvendig, for akkurat nå handler alt for alle – eller i hvert fall veldig mye for mange – om å slå ned smitten, og da er Arbeidstilsynet en viktig del av å kontrollere det.

Spørsmål 10

Anniken Huitfeldt (A) [12:37:16]: «Vi er helt avhengige av at Forsvaret og samvirket med våre allierte også fungerer i en krisetid og under en pandemi.

Hvorfor bidro ikke statsråden til at planene for øvelsen Joint Viking ble tilpasset, slik at øvelsen kunne gjennomføres smittevernmessig forsvarlig og i tråd med de faglige rådene fra helsemyndighetene?»

Statsråd Frank Bakke-Jensen [12:37:41]: Øvelse Joint Viking er en nasjonal felles operativ øvelse med bred deltakelse fra allierte land. Både ut fra en sikkerhetspolitisk og en operativ vurdering er dette en svært viktig øvelse. Det har derfor vært svært ønskelig å gjennomføre øvelsen til tross for pandemien.

I planleggingen av øvelsen har Forsvaret hatt stor oppmerksomhet rettet mot behovet for å ivareta smittevernhensyn under selve gjennomføringen av øvelsen. Både øvelsens omfang og hvordan styrkene skulle operere, har vært gjenstand for grundige vurderinger. I tillegg ble det etablert et omfattende opplegg for å ivareta testing og karantene, og ved behov isolasjon, av alliert personell som kom til Norge bl.a. for å delta i Joint Viking.

Regjeringen har gjennom vinteren fortløpende avveid smittevernfaglige hensyn opp mot det sikkerhetspolitiske og operative behovet for å gjennomføre øvelsen. Da det ble klart at den samlede smittesituasjonen i Norge hadde blitt mer krevende, bl.a. som følge av oppdagelsen av flere tilfeller av det muterte britiske viruset, ble det besluttet å avlyse øvelsene Joint Viking og Rein 1 i Indre Troms.

Den sikkerhetspolitiske situasjonen i våre nærområder er den samme som før pandemien startet, og betydningen av å opprettholde alliert aktivitet i Norge er like viktig som tidligere. Det vil derfor fortsatt være

alliert personell som opererer i Norge, slik som f.eks. den amerikanske flystyrken på Ørlandet, på grunn av maritime øvelser vi skal ha på yttersiden. Men all aktivitet må ses i lys av at vi er i en pandemi, og vi søker å hensynta både smittevern, den nasjonale situasjonen og Forsvarets behov for å stå operativt i pandemien.

Anniken Huitfeldt (A) [12:39:24]: Jeg tror vi alle er enige om at Forsvaret skal være operativt under pandemien. Vi skal ikke stenge ned Forsvaret. Det er viktigere enn noen gang at det også kan operere i en slik situasjon vi nå er i. Derfor var det veldig synd at denne øvelsen måtte avlyses. Det som er interessant med forsvarsministerens svar, er at han sier at det var ikke forhold ved øvelsen som gjorde at den ble avlyst. Det var forhold ved utbrudd av mutert virus i Sør-Norge som var årsaken – dette til tross for at både FHI og Helsedirektoratet advarte veldig sterkt mot bruken av karanteneordningene som Forsvaret benyttet. Helseminister Høie sier også at Forsvaret krevde mer bistand enn forutsatt. Var det ikke forhold knyttet til Forsvarets gjennomføring av øvelsen som var årsaken til at denne ble avlyst?

Statsråd Frank Bakke-Jensen [12:40:20]: Det er et godt spørsmål, og det er viktig at vi nå nyanserer bildet av dette. Det er mange hensyn å ta. Forsvaret hadde nær kontakt med lokale helsemyndigheter, regionale helsemyndigheter, lokale politiske myndigheter i planlegging og oppbygging av øvelsen. De forberedende aktivitetene er at det kommer allierte til Norge, driver vintertrening, lærer seg å fryse på hender og føtter, før man så senere går inn i en ganske kompleks øvelse som det Joint Viking skal være. Det ville medført at man har en mye større samøving og samhandling mellom styrkene, mellom nasjoner og mellom allierte, og får større aktivitet mellom det sivile Norge og det militære Norge. Da utbruddet i bl.a. Nordre Follo kom, gjorde det at den nasjonale situasjonen ble mer uoversiktlig, og det komplekse i å gjennomføre en større øvelse ville ha medført større smittevern. Det er alle de hensynene som gjør at vi gikk til det skritt å avlyse Joint Viking.

Anniken Huitfeldt (A) [12:41:25]: Dette er litt uklart. Det er altså situasjonen i Nordre Follo som var årsaken til at øvelsen ble avlyst, og ikke situasjonen knyttet til Forsvarets gjennomføring av øvelsen. Slik forstår jeg nå statsråden, og det er jo en interessant ny opplysning.

Så er det også dette som gjelder kohorter når man gjennomfører karantene, at man skulle ha mindre kohorter enn det Forsvaret benyttet seg av. Forsvarsministeren sier at han skal evaluere det som har skjedd, og om det ble gjennomført personkohorter i samsvar med

hans råd. Da lurer jeg på: Hva er resultatet så langt av denne evalueringen? Fulgte Forsvaret opp det forsvarsministeren sa?

Statsråd Frank Bakke-Jensen [12:42:13]: Kort til det første spørsmålet fra representanten: Det bør ikke være overraskende at et hurtig voksende utbrudd i Nordre Follo også påvirker situasjonen i resten av Norge. Det må være krystallklart med de erfaringene vi har gjort oss etter det.

Så til anbefalingene fra Folkehelseinstituttet og Helsedirektoratet: De ble tatt inn da vi utformet forskriften til smittevernregimet for Forsvaret, og Forsvaret har forholdt seg til forskriften. Det er en forskrift som også har vært justert underveis, etter hvert som smittesituasjonen utartet og vi måtte ta nye hensyn for å gjennomføre både karantene, isolasjon og smitteverndelen i forbindelse med disse øvelsene.

Det er en kompleks situasjon. Vi har drevet lang planlegging, og vi har også tatt imot allierte helt siden før jul, og vi har justert underveis. Evalueringen viser i stort at det smittevernregimet vi la, har fungert. Foreløpig har vi ikke sett smitte mot sivilsamfunnet, ikke sett smitte mellom nasjoner eller til norske styrker, og antallet i karantene har gått betraktelig ned.

Spørsmål 11

Tuva Moflag (A) [12:43:38]: «Importsmitte har bidratt til både første og andre bølge med koronasmitte i Norge. I mars 2020 ble Forsvarets vinterøvelse avlyst grunnet smittefare. Cirka 3 000 utenlandske soldater skulle delta i årets vinterøvelse. Svært mange hadde allerede ankommet Nord-Norge da øvelsen ble besluttet avlyst. Om lag 100 utenlandske soldater har fått påvist covid-19, flere av dem med det muterte viruset.

Hvordan har regjeringen trygget lokalbefolkningen og vernet dem mot smittetrykket som oppstod i forbindelse med den planlagte vinterøvelsen?»

Jeg skylder å gjøre oppmerksom på at tallet 100 er fra forrige uke.

Statsråd Frank Bakke-Jensen [12:44:22]: Jeg må innledningsvis få rose Arbeiderpartiet for å samle to gode spørsmål, for spørsmålsstillingen belyser saken fra begge sider, både fra et operativt synspunkt og fra hvordan vi samhandler med befolkningen.

Vi har en smittevernforskrift for innreise av allierte som hensyntok at vi var i en pandemi, og der la vi også stor vekt på at vi skulle verne om lokalbefolkningen. Det ene vi la inn ekstra innsats på, var kontakt mot lokale politiske myndigheter, lokale helsemyndigheter og regionale helsemyndigheter, sånn at vi i så stor grad

som mulig skulle kunne beskrive den situasjonen vi skal gå inn i. Så har vi holdt den kontakten tett gjennom hele oppbyggingen til øvelsen, og forskriften har på mange måter lagt strengere føringer for Forsvaret enn den praksisen vi har hatt i samfunnet for øvrig.

Så stemmer det at 100 alliert personell har fått påvist covidsmitte siden de ankom landet. Det er i overkant av det vi trodde skulle være tallet, all den tid de ble testet før de kom, og skulle være smittefrie. Nå er antallet smittetilfeller betraktelig lavere. Det er fem, og et mye lavere antall er i karantene også, så smittevernsregimet har fungert. Vi har heller ikke sett smitte overført fra styrkene til sivilbefolkningen ennå – vi håper vi skal slippe det – og vi har heller ikke sett smitte mellom nasjoner eller over til norske styrker, så i stort mener jeg at de hensynene vi tok, har fungert.

Jeg har registrert at det har kommet opp spørsmål underveis fra ordførere og fra kommuneleger om de kunne ha sittet tettere på i planleggingen, om man kunne ha sittet tettere på underveis. Vi tar med oss alle de rådene, rett og slett fordi det å ta imot styrker som kommer for å hjelpe oss, også i en pandemi, har vært et godt øvingselement. Det er sånn at man trener, og så feiler man. Da har man også lært noe, hvis man har registrert hva som gjorde at man feilet da man trente – så vi har samlet mye kunnskap også på militærsiden gjennom de siste månedene.

Tuva Moflag (A) [12:46:42]: Ifølge opplysninger i Filter Nyheter ble regjeringen advart før jul om at det er smittevernmessig uakseptabelt å gjennomføre karantene i grupper på 40, at britiske soldater ikke bør unntas fra lovpålegget om innreisekarantene, og at det også bør strammes inn for soldater fra andre land. Dette var altså informasjon som regjeringen fikk før jul.

Statsråden peker i sitt svar på at man har hatt tett dialog med lokale myndigheter, lokale politikere osv. Samtidig sier kommuneoverlegene i de berørte kommunene at de ikke har vært involvert i planleggingen, og at de først kom inn da de første smittetilfellene ble kjent. Så jeg lurer på om statsråden kan redegjøre for når de lokale myndighetene ble informert om disse advarslene som regjeringen fikk før jul.

Statsråd Frank Bakke-Jensen [12:47:43]: De rådene som kom før jul, er råd i forbindelse med at vi utferdiget den forskriften som skulle regulere mottak av allierte – innreise, karantene og smittevern for allierte. Vi ber om råd fra mange fagetater når vi utformer noe sånt, også fra helse, og vi tok også hensyn til rådene fra Folkehelseinstituttet og Helsedirektoratet. Vi sa at det skulle være maks 40 i karantenegruppene, men så små grupper som mulig. Da det muterte viruset dukket opp, ble britiske soldater satt i karantenegrupper på maks fem.

Når det gjelder kontakten opp mot lokale helsemyndigheter og regionale helsemyndigheter, har den vært tett. Kommuneoverlegen i Målselv og Bardu sa at han gjerne kunne ha blitt gjort kjent med rådene fra Folkehelseinstituttet og Helsedirektoratet. Det er i utgangspunktet sikkert et læringspunkt, men det handler nok mer om hvordan kunnskapen går på helsesiden, for heller ikke Forsvaret fikk de rådene. De måtte forholde seg til en forskrift, og forholdt seg til den forskriften.

Tuva Moflag (A) [12:48:55]: Da tenker jeg at jeg egentlig bare stiller spørsmålet på nytt. Regjeringen fikk disse advarslene før jul. Kommunelegene peker på at de skulle ha vært involvert tidligere. De sier at de egentlig først ble koplet på da smitten var et faktum. Så spørsmålet er: Når det gjelder den informasjonen som regjeringen fikk før jul, når ble kommunene og kommunelegene koplet på? Når, helt spesifikt, ble kommunene koplet på? Statsråden sier at dialogen med lokale myndigheter har vært tett og god.

Statsråd Frank Bakke-Jensen [12:49:31]: Ja, og jeg fastholder at dialogen med lokale myndigheter har vært tett og god. De rådene er kunnskap fra Folkehelseinstituttet som heldigvis blir offentliggjort etter hvert, sånn at vi kan ta debatten i Norge om hva som var sagt, og hva som ligger bak de avgjørelsene vi tar i regjering. Det mener jeg er en veldig god modell vi har valgt oss i Norge, for det gjør at vi på en helt annen måte kan inkludere all kunnskap i den offentlige debatten.

Kommuneoverlegen, smittevernoverlegen, i Bardu og Målselv har antakelig fått informasjonen da dette ble offentlig fra Folkehelseinstituttet, men det er ikke sånn at alle deltar i avgjørelsene når det utarbeides en forskrift. Det er regjeringen som gjør det. Man henter inn råd, man utarbeider en forskrift, og så vedtar man den. Forsvaret har forholdt seg til forskriften. Smittevernoverlegen har forholdt seg til de myndighetene og de oppgaver han har som smittevernoverlege i Bardu og Målselv, og jeg mener at resultatet viser at dette har smittevernoverlegen gjort (presidenten klubber) veldig godt.

Presidenten: Tida er ute.

Spørsmål 12

Karin Andersen (SV) [12:50:54]: «Smitteverntiltakene har rammet barn og unge hardt. Helsesykepleiere fjernes fra sine oppgaver med barn og unge, lærerne er utslitte og er for få til å rekke over alle oppgavene, fri-

tidstilbud er nedstengt. En undersøkelse gjort av NorgesBarometeret viser at 6 av 10 kommuner mener koronapandemien påvirker økonomien negativt, og at det går verst ut over skolene. Flere kutt nå vil ramme barn og unge enda mer. Det må forhindres.

Vil statsråden støtte Sosialistisk Venstrepartis forslag om mer penger til kommunene nå for å hindre slike kutt?»

Statsråd Nikolai Astrup [12:51:36]: Regjeringen har vært tydelig på at kommunesektoren skal kompenseres for merutgifter og mindreinntekter som følge av koronapandemien. Det er vanskelig å anslå nøyaktig hvor store konsekvenser virusutbruddet får for kommunene. Regjeringen har derfor sammen med KS etablert en arbeidsgruppe som kartlegger de økonomiske konsekvensene av koronakrisen. Arbeidsgruppen avga første delrapport 16. oktober 2020. Rapporten viser at det for 2020 er et godt samsvar mellom de økonomiske konsekvensene for kommunesektoren og regjeringens kompenserende tiltak. Arbeidsgruppen vil innen 1. april avgi en ny rapport, etter at regnskapstall for 2020 foreligger. Da vil vi få et enda bedre bilde av de samlede økonomiske konsekvensene for kommunesektoren så langt.

Stortinget har hittil bevilget i alt 11,7 mrd. kr i koronatiltak for kommunesektoren for 2021. 1,5 mrd. kr av midlene er bevilget som skjønnsmidler til kommunene. Midlene kan dermed målrettes til kommunene med de største utfordringene. Siden dette er bevilget som frie midler, kan den enkelte kommune og fylkeskommune fordele midlene på virksomhetene der behovene er størst.

Regjeringen har foreslått ytterligere 3,3 mrd. kr i Prop. 79 S for 2020–2021 til kommunesektoren i 2021.

Så vil regjeringen komme tilbake i revidert budsjett 2021 med oppfølging av arbeidsgruppens rapport. Da vil vi både vurdere om kompensasjonen som er gitt for 2020, er tilstrekkelig, og gi en ny vurdering av behovet for midler til kommunesektoren for 2021.

Jeg blir også bekymret når jeg hører om skoleledere som ikke får dekket skolens utgifter som følge av pandemien. I høst kunne vi til og med lese i Aftenposten at skolene i Trondheim hadde fått beskjed fra kommunen om at de ekstra utgiftene på grunn av korona måtte dekkes gjennom det ordinære budsjettet. La meg derfor være tydelig på følgende: Regjeringen skal stille opp for kommunene, slik at kommunene kan stille opp for skolene. Men det forutsetter at kommunene prioriterer skolene i sine budsjetter. Vi har kompensert for merutgifter og mindreinntekter frem til nå, og vi kommer også til å gjøre det fremover. Det er derfor ingen grunn

til å kutte i tjenestetilbudet til barn og unge, heller ikke i skolen, på grunn av korona.

La meg legge til at jeg de siste dagene har hatt digitale møter med nær sagt samtlige av landets kommuner, statsforvalterne, de ulike regionene og fylkesordførerne – rett nok gjenstår fortsatt Nordland. Gjennomgående er tilbakemeldingene at vi for 2020 traff ganske godt med den kompensasjonen vi har stilt opp med. Det vil naturligvis være noen variasjoner på enkeltkommunenivå, men den gjennomgående tilbakemeldingen er at vi traff godt for 2020. Det er jeg glad for. Så betyr ikke det at vi kommer til å treffe godt for 2021, vi må fortsatt følge situasjonen nøye i tiden fremover. Som ledd i det har vi altså møte med samtlige av landets kommuner for å få deres direkte tilbakemeldinger.

Karin Andersen (SV) [12:54:28]: Det virker som om statsråden ikke helt tar inn over seg det som står i denne undersøkelsen fra NorgesBarometeret, nemlig at én av tre kommuner sier at de vil gå med underskudd i 2021. Da er de jo nødt til å kutte ned på noe. Jeg har hatt kontakt med Trysil, f.eks., som sier at de mangler 7 mrd. kr – nei, 7 mill. kr i kompensasjon, og Øyer, som sier at de mangler 5 mill. kr i kompensasjon. Det er mye penger for små kommuner. Problemet her er at koronapandemien og det som nå skjer med barn og unge og tilbudene til dem, har vist at det trengs flere ansatte, slik at det er nok folk til å kunne klare alle oppgavene også i en pandemi.

Ser statsråden at det er behov for økt personell i barnehager og skoler – og også omsorg for den delen – for å klare alle oppgavene som kommunene nå har fått?

Statsråd Nikolai Astrup [12:55:34]: Jeg legger til grunn at kommunene følger opp de ulike tjenesteområdene sine og setter inn de ressursene som er nødvendige for å håndtere situasjonen de står i nå. Og så er jeg veldig glad for at det var snakk om millioner, ikke milliarder, i Trysil og Øyer. Jeg skal selvsagt gå i dialog med de to kommunene. Dette er grunnen til at jeg også presiserte overfor representanten at vi ikke har satt sluttstrek for 2020, vi må se på regnskapstallene også. Vi er en knapp måned inn i 2021, og det å nå gjøre opp status for hvordan 2021 kommer til å bli ved årets slutt, mener jeg er litt for tidlig, for vi vet ennå ikke hvordan dette året kommer til å utvikle seg.

Når vi kommer til revidert, vil vi vite litt mer om hvordan vi har truffet så langt for første halvår 2021. Kanskje har vi da bedre oversikt over hvordan annet halvår 2021 ser ut. Vårt mål er å treffe så godt som mulig både for den enkelte kommunen og for sektoren samlet i våre kompensasjonsordninger.

Karin Andersen (SV) [12:56:37]: Det hadde vært lurt å sikre at kommunene nå hadde såpass god økonomi at de kunne bruke hele kapasiteten sin til å følge opp virkningene av korona og slippe å finne noen å si opp.

Et helt konkret annet spørsmål som handler om kommuneøkonomi oppi dette, er at mens private kinoer, svømmehaller, idrettsanlegg f.eks. får statlig koronahjelp, får ikke kommunale svømmehaller det. Hamar er ett eksempel på det. Der sier ordføreren at regjeringen er opptatt av tiltak rettet mot barn og unge. Kinoen, f.eks., som ikke får tilskudd, og Ankerskogen, som er svømmehallen, er jo nettopp det. Og mens dyreparken i Kristiansand får 12 mill. kr i hjelp og betaler utbytte på 10 mill. kr, får altså de kommunene som eier disse anleggene sjøl, ikke dekket noen ting, mens private får det. Ser ikke statsråden at dette rammer økonomien i disse kommunene?

Statsråd Nikolai Astrup [12:57:45]: Ordføreren i Hamar, Busterud, tok også dette opp med meg da jeg snakket med innlandskommunene forrige uke. Vi er absolutt innstilt på å se nærmere på hvordan vi kan omfatte kommunal idrett og kultur i den kartleggingen vi gjør av de økonomiske konsekvensene for kommunesektoren. Dette er et oppdrag som arbeidsgruppen vi har sammen med KS, har fått. De kommer til å se nærmere på det i sitt videre arbeid, slik at vi nettopp tar høyde for den problemstillingen som representanten reiser.

Så til representantens mer overordnede inngang til dette: Burde vi ikke bare gi kommunene masse penger nå og se hvordan det går? Dette har representanten tatt til orde for siden mars, egentlig, men så langt viser jo oversikten at vi har truffet ganske godt med det staten har stilt opp med. Jeg tror nok den modellen vi har valgt, har vært ganske god. KS er tett koblet på, og enkeltkommuner er også koblet på i prosessen.

Spørsmål 13

Marit Arnstad (Sp) [12:59:09]: «En rapport fra Nordisk institutt for studier av innovasjon, forskning og utdanning som tar for seg det norske opptakssystemet til høyere utdanning, har nylig vært på høring. Rapporten omhandler blant annet karakterkravet i matematikk for grunnskolelærerutdanningen 1.–7. trinn. Høringen viser at karakterkravet har svært liten støtte blant dem som utdanner lærere. En av institusjonene uttaler at det er lite som tyder på at karakteren 4 gjør en student mer egnet til læreryrket enn karakteren 3.

Hvilket faglig belegg kan statsråden vise til, til støtte for å opprettholde karakterkravet?»

Statsråd Henrik Asheim [12:59:52]: Jeg takker representanten for spørsmålet.

Bakgrunnen for innføringen av karakterkravet i matematikk var et mål om å få søkere som var enda bedre kvalifisert, og søkere som hadde enda bedre forutsetninger for å gjennomføre utdanningen.

Representanten Arnstad viser til NIFU-rapporten «Opptak til høyere utdanning: En studie av konsekvensene av kvote og poengberegning med fokus på psykologi, medisin, jus og grunnskolelærerutdanning», som kom i mars i fjor. I rapporten skriver NIFU om grunnskolelærerutdanningen for trinn 1 til 7:

«Regresjonsanalyser viser at karaktersnitt fra videregående har positiv sammenheng med gjennomføring av studiepoeng og karaktersnitt i høyere utdanning.»

Videre skriver de:

«En undersøkelse av sammenhengen mellom endring til karakterkrav 4 i matematikk i 2016 og mål på gjennomføring viser at studenter i større grad gjennomfører studiet etter endringen, målt ved aktiv status og studiepoeng.»

På vegne av landets elever må jeg si at dette er svært gode nyheter. Dette ser vi også igjen i de tallene vi har. Blant studentene som startet grunnskolelærerutdanningen i 2012, hadde 20,6 pst. falt fra etter ett år. Av kullet som startet i 2018, hadde 15,8 pst. falt fra etter ett år. Og den positive utviklingen fortsetter. Ferske tall fra Norsk senter for forskningsdata viser at 13,5 pst. av dem som startet i 2019, falt fra etter første studieår. Frafallet går altså systematisk nedover.

Det er også verdt å ha med seg at alle studenter i grunnskolelærerutdanningen for trinn 1–7 har matematikk som fag i utdanningen. De kvalifiserer seg dermed til å undervise i matematikk. I tillegg er det verdt å nevne at matematikk er det faget hvor foreldrenes utdanningsbakgrunn har mest å si for hvilken karakter du får i faget når du går ut av grunnskolen. Her kan lærerne virkelig utgjøre en viktig forskjell. Da mener jeg det er feil løsning å senke kravene i matematikk.

Som representanten bemerker, er det flere som er skeptiske til kravet om 4 i matematikk. Det er likevel verdt å merke seg at en av de største lærerutdanningsinstitusjonene i Norge, NTNU, støtter kravet. De skriver at matematikk, sammen med norsk, er et fag av sterk allmenngyldig karakter, og at det derfor er viktig med studenter med et godt kunnskapsgrunnlag i faget. NTNU mener også at det at flere studenter gjennomfører studiet, tilsier at kravet bør opprettholdes. Alt dette mener jeg er gode faglige grunner for å opprettholde dagens karakterkrav til grunnskolelærerutdanningen for trinn 1–7.

Eva Kristin Hansen hadde her overtatt presidentplassen.

Marit Arnstad (Sp) [13:02:30]: Ja, NTNU var vel den eneste av alle i høringsrunden som tok til orde for at en fortsatt skal ha firerkrav i matematikk. Samtlige andre av høyskoler og universiteter har jo uttalt seg svært kritisk.

Høyskolen i Østfold skriver f.eks.: «Det er lite som tyder på at karakteren 4 gjør en student mer egnet til læreryrket enn karakteren 3.»

Høyskolen på Vestlandet skriver: «Det er gjennom utdanninga at studentene skal kvalifisere seg til læreryrket, og av den grunn er det ikke behov for krav om karakter 4 i matematikk.»

Universitetet i Agder skriver at en «mener det er grunn til å stille spørsmål om dagens karakterkrav for opptak fungerer etter intensjonen eller om dette kan vurderes på nytt».

OsloMet skriver at det «ikke er et godt faglig belegg for å hevde at innføringen av krav om karakteren 4 i matematikk har hatt positive utslag». Instituttlederen der er også veldig tydelig på at hun mener det er uheldige sider ved at studieplasser blir stående tomme, og at en kan få utdannet færre lærere.

I fjor gikk jo søkningen til grunnskolelærerutdanningen ned med hele 9 pst. Gjør ikke dette inntrykk på statsråden i det hele tatt?

Statsråd Henrik Asheim [13:03:35]: Jo, det er klart at det alltid er en faglig uenighet i en så stor sektor som universitets- og høyskolesektoren er, også om denne typen ting. Nå synes jeg ikke representanten skal snakke ned NTNUs viktighet i både sin egen region og i Norge. Det er en stor og viktig lærerutdanner som gir sine råd.

Det representanten stilte meg spørsmål om, var det faglige belegget for å ha karakterkravet 4. Det kan gjenngis mange institusjoner som uttaler seg kritisk mot det, men det faglige belegget er altså det faktum at gjennomføringen i lærerutdanningen øker. En ting er hvor mange som kommer inn, en annen ting er hvor mange som kommer ut av lærerutdanningen og blir gode, flotte lærere for barna våre.

Det andre er at vi ser at søkertallene går opp blant dem som er kvalifisert til å komme inn på lærerutdanningen, og som NIFU også viser til i sin rapport: Sammenhengen mellom karakterer fra videregående og gjennomføringen og produksjonen av studiepoeng i høyere utdanninger er åpenbar. Så jeg mener at de faglige argumentene er mange og gode, selv om det er helt riktig at det er uenighet i sektoren om hvorvidt det er riktig å gjøre det eller ikke.

Marit Arnstad (Sp) [13:04:33]: Jeg skjønner at det er vanskelig å gjøre inntrykk på statsråden og Høyre i dette spørsmålet. Det virker som om det har utviklet seg nesten til et slags ideologisk spørsmål om firerkrav i matematikk.

Statsråden sier jo i en artikkel i forbindelse med denne undersøkelsen:

«Matematikk er det faget der det har mest å si hvorvidt foreldrene dine har høyere utdanning eller ikke. Skolen klarer ikke å kompensere for sosiale forskjeller hjemmefra. Å heve karaktergrensen for å komme inn på lærerutdanningen er en av mange ting som skal bidra til det.»

For meg virker det ganske selvmotsigende at det skal bidra til det, for det gjør det jo enda vanskeligere for dem som ikke har den ballasten med seg hjemmefra, å komme inn på lærerutdanningen. Nå har jo Høyres programkomité, så vidt jeg forstår, foreslått at en også skal lage et firerkrav i norsk og engelsk. Er det sånn at Høyre styrer mot at alle som skal inn på lærerutdanningen, må ha karakteren 4 i snitt?

Statsråd Henrik Asheim [13:05:26]: For å oppklare først: Det som er mitt helt riktige poeng om at bakgrunnen til foreldrene har mye å si for hvordan man gjør det i matematikk på skolen, er jo et argument for å ha lærere som er gode i matematikk. Mitt poeng er at vi trenger lærere som kan kompensere for det på en slik måte at også de som har foreldre som sliter med å hjelpe dem med matematikk hjemme, får høye karakterer i matte og selv kan bli f.eks. lærere.

Det er også helt riktig – og dette er for så vidt ikke et nytt standpunkt; dette gikk vi også til valg på i 2013 – at Høyres langsiktige mål er også å innføre kompetansekrav og opptakskrav i norsk og engelsk. Det er fordi vi mener at det er viktig for å sørge for at man også har grunnleggende ferdigheter i disse fagene. Målet må naturligvis være at søkertallene blir så høye på lærerutdanningen at det blir et veldig høyt snitt for å komme inn. Da vil selvfølgelig denne diskusjonen bli mindre nødvendig, men så langt har vi altså innført femårig masterutdanning, vi har laget karriereveier i klasserommet, vi har økt opptakskravene, og på den måten øker vi også statusen til læreryrket.

Spørsmål 14

Åslaug Sem-Jacobsen (Sp) [13:06:53]: Jeg har følgende spørsmål til kultur- og likestillingsministeren:

«En rekke av landets kulturhus og kinoer har fått krav fra Kulturrådet om å tilbakebetale tidligere tildelt kompensasjon for tapte inntekter knyttet til de statlige pålagte smitteverntiltakene. I god tro har aktørene søkt

etter de krav og retningslinjer som har vært presentert av Kulturrådet, og fått innvilget støtten. Nå må de betale tilbake.

Hvilke grep vil statsråden ta for å hjelpe de kinoene og kulturhusene som rammes av et urimelig tilbakebetalingskrav, og som heller ikke har søkt eller kan søke andre ordninger for tap av inntekter?»

Statsråd Abid Q. Raja [13:07:32]: Kulturrådet har vurdert det slik at kinoene og kulturhusene som har mottatt omgjøringsvedtak og tilbakebetalingskrav, ikke oppfyller vilkårene i forskriften om kompensasjon til kultursektoren. Disse kinoene og kulturhusene er en del av kommunen, og kompensasjonsordningen for kultursektoren har ikke omfattet offentlige virksomheter.

Kommunenes tap og merutgifter som følge av pandemien skal i hovedsak kompenseres gjennom midler fra Kommunal- og moderniseringsdepartementet. Det gjelder også inntektsbortfall knyttet til kommunal kulturvirksomhet. Det sier seg selv at kommunene ikke bør kompenseres for samme tap eller merutgifter fra flere ordninger. Det ville gi overkompensasjon.

De kommunale kinoene og kulturhusene som har mottatt tilbakebetalingskrav fra Kulturrådet, er rettslig sett en del av kommunen. Det er et sentralt vilkår i forskriften for ordningen at arrangør «i hovedsak formidler eller gjør kunst og kultur tilgjengelig til allmennheten». Det gjør ikke kommunene.

Avgrensning mot kommuner har bl.a. bakgrunn i Stortingets anmodningsvedtak nr. 407 fra 19. mars 2020. Et enstemmig storting, inkludert stemmene fra samtlige i Senterpartiet, vedtok at «offentlige virksomheter» ikke burde omfattes av ordningen.

Kommunesektoren fikk i 2020 mer enn 20 mrd. kr i ekstra bevilgninger og økonomiske tiltak. Av dette var 18,7 mrd. kr bevilgninger som er begrunnet i koronapandemien. Dette inkluderer kompensasjon for tap og utgifter knyttet til kultur.

For første halvår 2021 har Stortinget bevilget 8,6 mrd. kr til kommunesektoren for å kompensere for merutgifter og inntektstap som er konsekvenser av pandemien. Midlene er ikke øremerket, og det er opp til kommunene å vurdere hvordan disse midlene skal brukes.

Nivået på covid-19-kompensasjonen til kommunene over KMDs budsjett bygger på anslag fra en arbeidsgruppe nedsatt av regjeringen. Arbeidsgruppen består av representanter fra berørte departementer, kommunesektoren og KS. Arbeidsgruppens mandat er å kartlegge utgifter og inntekter som blir påvirket av pandemien i kommunesektoren.

KS gjennomførte i samarbeid med kommunesektoren i høst en undersøkelse som har vært grunnlag for beregning av kompensasjon for første halvår 2021. Rapporteringen KS har innhentet fra kommunene, synes å være mangelfull på områdene kultur, frivillighet og idrett.

Både KMD og Kulturdepartementet er opptatt av at denne arbeidsgruppen har særlig oppmerksomhet på å kvalitetssikre tallgrunnlaget for kompensasjon på områdene kultur, idrett og frivillighet i kommende undersøkelser. Regjeringen har også varslet at den vil komme tilbake med nye vurderinger i forbindelse med revidert nasjonalbudsjett.

Kommunale kinoer og kulturhus er omfattet av stimuleringsordningen for kultursektoren, både ordningen som gjaldt i 2020, og den nylig vedtatte ordningen som gjelder for første halvår 2021. Det er fordi stimuleringsordningen ikke skal kompensere for tap, men stimulere til kulturaktivitet over hele landet.

Kulturrådet har opplyst at ca. 60 kommunale kinoer og kulturhus ved utgangen av 2020 til sammen hadde mottatt over 23 mill. kr fra denne stimuleringsordningen.

Den nevnte arbeidsgruppen jobber med nye anslag for 2020, og rapporten skal foreligge innen 1. april 2021.

Det er mye som er usikkert, og noen kommuner har hatt høyere utgifter enn andre. Framover må arbeidsgruppen derfor målrette innsatsen mot kommunene med de største utfordringene.

Kulturdepartementet er involvert i arbeidsgruppes arbeid fram mot revidert nasjonalbudsjett, og vil selvfølgelig også bidra til at tallgrunnlaget på kulturområdet blir best mulig.

Jeg mener altså at det riktige er at kommunale kinoer og kulturhus som er en del av kommunen, blir kompensert for konsekvensene av pandemien gjennom de generelle midlene som kommunesektoren får over KMDs budsjett.

Jeg har likevel forståelse for at de berørte aktørene opplever det som krevende at vedtak blir omgjort, og at det kommer krav om tilbakebetaling av støtte.

Så vil jeg for ordens skyld bare påpeke at 4 av 34 aktører har klaget på Kulturrådets vedtak, og klagen er nå til behandling i Klagenemnda.

Presidenten: Presidenten vil tro at statsråden her klarte å sette verdensrekord i antall ord per minutt.

Åslaug Sem-Jacobsen (Sp) [13:10:46]: Jeg vet ikke om jeg fikk med meg alt av svaret til statsråden, men det som er litt viktig her, er at uavhengig av hva Stortinget har vedtatt, er det nå engang sånn at disse kommunale kulturhusene og kinoene ikke blir dobbeltkompensert, fordi de ikke har søkt på noen annen ordning i

samme tidsrom. De har vært flinke i klassen og i god tro forholdt seg til de rådene de fikk fra Kulturrådet. Da kommunene skulle innmelde hva de hadde av utgifter første halvdel av koronaåret i fjor, tok de ikke med den type utgifter. Da står vi nå plutselig i en situasjon der nettopp disse kommunale kinoene og kulturhusene ikke får noe kompensasjon for de tapene de faktisk har hatt.

Da er det med glede jeg tror jeg oppfattet at man skal komme tilbake i revidert budsjett og se på om man kanskje kan slippe tilbakebetalingskravet i forbindelse med dette.

Statsråd Abid Q. Raja [13:11:51]: Vi skal jo komme tilbake til dette i revidert budsjett. Det er viktig å svare så grundig som mulig på spørsmålet, derfor har vi et utfyllende svar. Og selv om det kanskje gikk litt fort, blir jo dette nedskrevet, og jeg har også levert manuset, slik at man kan lese det i ro og mak.

Man må huske på at vi fra regjeringens side har stilt opp med nesten 8,7 mrd. kr ekstra på kulturbudsjettet. Blant annet kommunale kinoer og kulturhus vil kunne søke på stimuleringsordningen, slik jeg var inne på. Det har om lag 60 stykker gjort, som jeg var inne på, og de fikk før jul bortimot 23 mill. kr.

Så er det viktig å si at når det gjelder kommunene, blir ikke de ivaretatt først og fremst gjennom Kulturdepartementets budsjett, men gjennom Kommunal- og moderniseringsdepartementets budsjett. Der er vel beløpet nå oppe i ca. 28 mrd. kr, hvis man summerer opp de ulike, for å ivareta kommunesektoren, nettopp fordi de har mistet en del inntekter som følge av koronapandemien. Så det stiller man opp med fra Kommunal- og moderniseringsdepartementet.

Åslaug Sem-Jacobsen (Sp) [13:12:53]: Takk for svar. I denne pandemien opplever jeg at vi er helt avhengige av tilliten fra befolkningen til å slutte opp om smitteverntiltakene. Og en av grunnene til at man gjør det, er at man har fått lovnader om at myndighetene skal stille opp for dem som rammes økonomisk. Da blir det litt vanskelig når man i noen kommuner ikke får det tilbudet på kulturhus- og kinofronten fordi de må tilbakebetale et beløp, mens man i nabokommunen gjerne får masse støtte fordi de har en annen organisasjonsform. Det er sånt som gjør at folk begynner å lure: Skal vi virkelig slutte opp om dette? Ser statsråden at det er en utfordring hver gang det er skjevfordeling? Jeg vet at statsråden har sagt at vi skal prøve å tette igjen, men jeg savner fortsatt at man jobber litt mer aktivt for å tette igjen ordninger, f.eks. det at grendehus og bydelshus ikke får noen støtte – de faller igjennom – eller at de minste lokalavisene fortsatt heller ikke har fått tatt del i mediestøtten, fordi de faller igjennom. Hvordan tenker

ministeren nå at han skal angripe alle de hullene som vi faktisk vet finnes på hans område?

Statsråd Abid Q. Raja [13:14:00]: Først må jeg si at vi må erkjenne at det er veldig mange som har det utrolig vanskelig i denne pandemien, og uansett hvor mange midler regjeringen tar initiativ til, og eventuelt Stortinget plusser på, så vil ingen økonomiske stønadsordninger, kompensasjonsordninger og stimuleringsordninger klare å kompensere for en normal situasjon, en normalsituasjon der du ikke har en pandemi, og der samfunnet går på skinner. Norge er en av de mest vellykkede økonomiene i verden. Det kan ikke en stat kompensere fordi vi har en koronapandemi. Men vi klarer allikevel å kompensere på en slik måte at jeg kan stå her på denne talerstolen og si at vi er blant de landene i verden – kanskje det landet i verden – som stiller opp på romsligst vis for kulturbransjen, for dem som kommer inn under Kulturdepartementets budsjett-ramme. Selv da vet jeg at ikke alle treffes på fullgod måte. Vi har hele tiden forlenget, justert og økt ordningene, tilpasset dem, og det skal vi også gjøre i fortsettelsen. Jeg vet at også Kommunal- og moderniseringsdepartementet nå jobber for å se på dette, og vi har varslet at dette vil vi komme tilbake til.

Spørsmål 15

Ruth Grung (A) [13:15:24]: «De fleste som kjøper ny bil vurderer elbil eller hybrid, men skal det bli et reelt valg for alle, trengs det en kraftig utbygging av ladeinfrastrukturen. Norsk elbilforening mener behovet er 9 600 hurtigladdere i 2025, mens vi i dag har 3 300. Regjeringen har signalisert at Finnmark vil få ekstra støtte, men rekkevidde og kapasitet er utfordrende også i andre deler av landet. Folk som bor i by, har liten mulighet til å lade.

Hvorfor har ikke regjeringen utarbeidet en helhetlig ladestrategi for å gjøre det enklere å ta gode valg?»

Statsråd Sveinung Rotevatn [13:16:03]: For nokre veker sidan la regjeringa fram klimaplanen vår for 2030, der vi bl.a. viser korleis vi vil halvere utsleppa i transportsektoren innan 2030 samanlikna med 2005. Ladeinfrastruktur inngår som ein viktig del av den planen.

For å nå måla som regjeringa har sett for nullutsléppskøyretøy, er det ein føresetnad at det finst tilgjengeleg ladeinfrastruktur i heile landet. For personbilane og dei lette varebilane er det i dag gode lademoglegheiter, og det vert fortløpande bygd nye ladestasjonar over heile landet.

Her har Enova spelt ei viktig rolle og gjeve økonomisk støtte til nødvendig ladeinfrastruktur for å skape grunnlag for kommersiell drift. Sidan 2015 har Enova støtta utbygging av ladeinfrastruktur for elbilar med til saman om lag 150 mill. kr. I 2020 vart det gjeve tilsegn om støtte på 64,5 mill. kr til 25 nye ladeplassar i Troms og Finnmark.

Regjeringa legg opp til at utbygginga i all hovudsak skal vere marknadsdriven, men at Enova støttar utbyggingar der det framleis manglar nødvendig ladeinfrastruktur, bl.a. fordi det ikkje løner seg for kommersielle aktørar å etablere seg.

Framover vil behovet for ladeinfrastruktur verte påverka av talet på køyretøy og kva ladebehov dei har. Batteri og rekkjevidde på nye elbilar vert stadig betre, og gradvis fleire ladar bilen sin heime. For å gjere det endå enklare å lade heime har burettslagslova no vorte endra, slik at andelseigarar i burettslag får rett til å setje opp ladepunkt for elbil og ladbar hybridbil, med tilsvarende presiseringar i eigarseksjonslova.

For at fleire skal skaffe seg nullutsleppskøyretøy, vil regjeringa stille krav i byggt teknisk forskrift om at nye bygg og bygg det vert gjort større ombyggingar på, skal oppførast som ladeklare. Det vil seie at det er klargjort føringsveggar for elektrisk infrastruktur for ladeanlegg for elbilar, og at det er avsett tilstrekkeleg plass til installasjonar som er nødvendige ved montering av det elektriske anlegget for lading.

Planlegging og utbygging av veg og ladeinfrastruktur bør ein også sjå i samanheng. Samferdselsdepartementet har som eit eksempel på det bede Vegdirektoratet utarbeide ein strategi for rasteplassar som inkluderer eit grunnlag for å kunne leggje til rette for ladestasjonar på hovudrasteplassar og døgnkvileplassar, f.eks. gjennom å vurdere moglegheit for framføring av tilstrekkeleg straum, avsetjing av areal, osv.

Samferdselsdepartementet har bede om at strategien beskriv moglegheitene for nye modellar for privat-offentleg samarbeid om større rasteplassar etter kvart som marknadsaktørane omstiller seg til ny verksemd, bl.a. knytt til lading for elbil. Marknadsaktørane bør møte tydelege, ikkje-diskriminerande og føreseielege vilkår i dialogen dei har med Statens vegvesen om det. Eit viktig omsyn er at brukarane av ulike elbilar kan lade på rasteplassar der ladepunkt er etablerte. Vi kjem nærare tilbake til dette i samanheng med Nasjonal transportplan.

Ladekø er eit signal til aktørane om at det vil løne seg å etablere meir ladeinfrastruktur. Derfor vert det også etablert stadig meir ladeinfrastruktur. Det er bra, og det er all grunn til å tru at den utviklinga vil fortsetje på kommersielle vilkår, med støtte frå staten der det ikkje er grunnlag for det.

Ruth Grung (A) [13:19:06]: Takk for svaret. Det er ingen tvil om at det skjer veldig mye bra innenfor både utvikling av nye el- og hybridkjøretøy og i utbygging av infrastrukturen. Men for veldig mange er det å investere i en bil ganske dyrt, og de vil ha en sikkerhet for den verdien de investerer i, og de vil ha en bil som fungerer.

Fortsatt vet vi at det er utfordringer knyttet til effekttariffen i nettleien, spesielt i distriktene, at det er høye anleggsbidrag, det er ofte lang saksbehandlings-tid, og det er også vanskelig å finne egnede tomter.

Men oppfølgingsspørsmålet mitt er: Når får vi nye nettariiffer fra NVE som gjør at vi klarer å imøtekomme den utfordringen framover?

Statsråd Sveinung Rotevatn [13:19:55]: Akkurat det spørsmålet trur eg nok helst bør rettast til olje- og energiministeren, som har ansvaret for det, men eg veit jo at det vert jobba godt og at det har vore ein modell på høyring, og at den saka ligg til behandling.

Spørsmålet om nettariiffer er eit krevjande spørsmål, fordi det er veldig mange som har veldig sterke ønske om korleis dei bør verte endra, men det er ikkje alle dei som lèt seg foreine. Så det som kan gjere det meir lønsamt å etablere eitt veldig ønskt føremål, kan gjere det ulønsamt å etablere noko anna som Stortinget også er veldig interessert i at skal skje. Men eg trur eg må overlata til kollegaen min, Tina Bru, eventuelt å svare på fleire detaljar om det.

Elles vil eg seie at når det gjeld anleggsbidrag, er det viktig at ein gjev nokre signal til marknaden om kvar det er mest lønsamt å byggje ut infrastruktur, og at vi ikkje byggjer noko som vert for dyrt, eller bruker for mykje offentlege pengar på utbyggingar som ikkje er føremålstenlege. Heldigvis finst det nok av veldig føremålstenlege og rimelege utbyggingar, og dei skjer fort-løpande. Eg håpar det kjem mange fleire framover.

Ruth Grung (A) [13:21:01]: Det er helt rett at det er innfløkte saker. Statsråden er klimaminister. Det å møte de nye utfordringene med klimaet, ikke minst når det gjelder transportsektoren, er utfordrende, men man må finne gode løsninger.

Det er kanskje i byene de største utfordringene med å finne gode ladefasiliteter er, for der har ikke nødvendigvis alle en bolig hvor de har mulighet til garasje eller å lade ved boligen sin. De bor i blokker og parkerer i soneparkering, så neste og siste oppfølgingsspørsmål er: Hvordan skal vi løse denne utfordringen så det virkelig blir tilgjengelig? Selv om de kan bruke mye kollektivtrafikk i byene, er det fortsatt et stort behov for å ha egen bil og ikke nødvendigvis bare å ha ordninger med bilring og andre ordninger. Så det er den store utfordringen til slutt – i tillegg til borettslagene.

Statsråd Sveinung Rotevatn [13:21:58]: Takk for eit godt spørsmål, og det er eit interessant spørsmål. I den offentlige debatten kan ein av og til få inntrykk av at det er i meir spreiddbygde strøk og i distrikta at det er veldig lite føremålstenleg å ha elbil, mens realiteten er jo at på mange av dei plassane, bl.a. der eg kjem frå, har så godt som alle moglegheit til å lade heime. Det er noko ein ofte manglar i bykjernane. Vi har gjort ein del med det, bl.a. å gje dei som bur i burettslag og sameige ein rett til å be om at det vert lagt til rette for ladeinfrastruktur. Det er eit nytt grep som har stor betydning, og mange plassar vil det vere nyttig.

Det er klart at det også er ein del plassar i byar der det rett og slett ikkje er lagt til rette for parkering i det heile der folk bur. Det kan vi sikkert diskutere i eit elbilperspektiv, men eg trur også eg vil understreke at det er

eit poeng at når ein buset seg i eit tett bysentrum med veldig mange folk, vil det av og til vere litt upraktisk å ha bil – uavhengig av om han går på straum eller på fossilt drivstoff. Slik eg oppfattar den politiske leiinga i byane våre, f.eks. i både Bergen og Oslo, er det ikkje ønske om mykje meir bilar inn i bykjernen.

Presidenten: Da er den ordinære spørretimen over.

Sak nr. 3 [13:23:09]

Referat

Presidenten: Det foreligger ikke referat. Dermed er dagens kart ferdigbehandlet. Forlanger noen ordet før møtet heves? – Det gjør ingen, og møtet er hevet.

Møtet hevet kl. 13.24.

